

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 17. toukokuuta 2010

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 5 55. vuosikerta

Karjalan Liitolla 70-vuotisjuhlat Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö pökkasi ykköspokaalin Karjalagaalassa

Karjalan Liitto täytti 70 vuotta 20.4.2010. Merkkipäivää juhlistettiin uudella historiategolla, juhlaseminaarilla ja iltagaalalla. Pyhäjärveläisten kohokohta oli juhlagaalassa, kun säätiön hallituksen puheenjohtaja **Yrjö S. Kaasalainen** vastaanotti toimintakilpailun säätiöittien sarjan ykköspalkinnon.

Karjalan Liiton puheenjohtaja, kansanedustaja **Markku Laukkanen** aloitti juhlaseminaarin muistuttamalla että Karjalasta ei tule vaieta.

– Tämä itse tilittävä sodanjälkeistä aikaa koskeva keskustelu on Suomessa vielä kesken. Tässä suhteessa kansalaistoiminta on nähtävä valtavana demokraattisena voimavarana, joka toimii virallisen hallintoyhteiskunnan rinnalla ja vastapainona, korosti Laukkanen.

Hän muistutti, että Karjalan Liiton tehtävänä on kansalaisjärjestönä ylläpitää avointa keskustelua Suomen sotien jälkeisestä historiasta.

– Liitto on nostanut julkiseen keskusteluun monia sodan jälkeisen ajan kiipeitä kansallisia kysymyksiä kuten Karjalan menetyks ja siihen liittyvä palautuksen unelma, siirtoväen kohtelu uusilla asuinsijoilla ja pitkään kestänyt pakko-vaikeneminen historiatamme.

Perinne elinvoimaisena

Tasavallan presidentti **Tarja Halonen** muistutti juhlaseminaarin osanottajille, että Karjalan Liitto perustettiin vain viisi viikkoa talvisodan päättymisen jälkeen, tasan 70 vuotta sitten. Hänen mukaansa Liitolla oli sotien jälkeisessä tilanteessa tärkeä edunvalvontatehtävä hoidettavana.

– Satojen tuhansien karjalaisten oli ollut pakko jättää tutut kotiseudut. Heille piti tarjota mahdollisuus

päästä uuteen alkuun. Karjalan Liitto pystyi vaikuttamaan siirtoväen maanhankintaan ja uudelleen asuttamiseen sekä korvaus-symyksiin, kiitteli Halonen.

Sotasyllisyysoikeudenkäynnin presidentti Halonen totesi olleen koko kansalle raskasta.

– Omasta puolestani voin sanoa, että valtaosalle suomalaisista on aina ollut selvää, että sotasyllisyysoikeudenkäynnissä oli kysymys politiikasta, ei oikeudesta. Oikeusvaltion vaatimuksia sotasyllisyysoikeudenkäynti ei täyttänyt, mutta se ei ollut meistä kiinni.

Presidentti korosti Karjalan Liitto pitäneen osallista karjalaista perinnettä elinvoimaisena.

– Karjalasta siirtyneet ihmiset ovat tuoneet mukanaan omia perinteitä ja rikastuttaneet maamme kulttuuria. Perinteet ja kulttuuri ovat välittyneet nuorillekin, painotti Halonen.

Pääministeri **Matti Vanhanen** totesi Karjalan Liiton perustamiseen olleen kolme perussyytä. Ensimmäisenä oli tarve vaikuttaa talvisodan päätyttyä siihen, miten heidät uudelleen asutettiin, miten he saivat edes tilapäisen kodin ja työpaikan.

– Oma kysymyksensä oli, miten korvata Karjalaan jäänyt omaisuus. Kolmas perustamismotivi näyttää olleen yleinen karjalaisten puolesta puhuminen ja evakkokokemuksen tunteiden jakaminen. Nämä kysymykset olivat yhteiskunnallisia ja ne saattoi ratkaista parhaiten siten, että uuden liiton johtotehtäviin tuli ikään kuin hiljaisella sopimuksella karjalaistaustaisia kansanedustajia kaikista kolmesta suuresta puolueesta, valaisi Vanhanen.

Vanhanen korosti Karjalan Liiton olevan nykyään kulttuurijärjestö, jonka työ suuntaa tulevaan.

– Voi sanoa, että karjalaisuus jatkuu Suomen rajo-

jen sisällä jo neljännessä polvessa. Vanhoilla karjalaisilla oli hirtehtinen tapa tervehtiä tuttujaan ja ystäviään kysymyksellä: – Vielä sieki oot hengissä! Vastaus voi olla monenlainen, mutta myönteinen se yhä on: – Me olemme hengissä.

Mitaleja ja pokaaleja

Juhlapäivän päätti Karjalan Liiton juhluvuoden Karjalagaala. Juhlaillalliselle oli kutsuttu kunniamieheksi runsas joukko pitkäaikaisia karjalaistoimijoita, jotka saivat vastaanottaa kultaiset ansiomerkit.

Illan aikana luovutettiin myös vuoden 2009 toimintakilpailun palkinnot. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö voitti säätiöiden sarjan, vaikka toimintakilpailun pistelaskussa olikin melkoisesti sovittelemista säätiöiden toimintaa huomioon ottaen. Lomakkeet kun oli laadittu lähinnä jäseniä omaaville karjalaseuroille sopiviksi.

Juhlapäivien aikana saivat monet vastaanottaa siirtokarjalaisten muistomitalin. Tämän mitalin viimeinen erä on nyt myynnissä. Karjalan Liitto korostaa tämän siirtoväen muistomitalin olevan myös arvokas lahja karjalaiselle. Se on

Juhlaseminaariin osallistuivat Vpl. Pyhäjärvi-seurasta nykyinen varapuheenjohtaja Raili Huovila (vas.), varapuheenjohtaja evp. Paavo J. Paavola, puheenjohtaja Kaarina Pärssinen sekä kunniapuheenjohtaja Juhani Forsberg (ei kuvassa).

Yrjö S. Kaasalainen vastaanotti kunniakirjan Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön voitosta. Sen ojensivat toiminnanjohtajan Satu Hallenberg ja Liiton hallituksen jäsen Mika Akkanen. Valitettavasti kiertopalkintopokaali ei ollut paikalla, mutta toivotaan sen löytävän tiensä vuodeksi pyhäjärveläisten ihailtavaksi. Kuvat: Veikko Miikkola.

tunnustus karjalaisuuden eteen tehdystä työstä siirtokarjalaisille ja heidän jälkeläisilleen.

KULLERVO
HUPPUNEN

JUHLAPUHEET kokonaisuudessaan löytyvät Karjalan liiton sivuilta www.karjalanliitto.fi

Karjalan Liiton liittovaltuuston puheenjohtaja **Matti Puhakka** saatteli juhlaseminaarin pääesiintyjä Tasavallan Presidentti Tarja Halosen juhlasaliin.

Valtioneuvoston tervehdyksen esittänyt pääministeri **Matti Vanhanen** selvitti juhlaväelle karjalaisten juuriensa merkitystä. Hänet palkittiin samana päivänä myönnettyllä Pro Carelia -mitalilla.

Valtioneuvos **Riitta Uosukainen**, joka toimi Liiton varapuheenjohtajana 1984-91, oli juhlapäivän tilaisuuksiin osallistuneista kunniamiehistä arvokkaimpiin kuuluva henkilö.

17. toukokuuta 2010

Karjalan Liiton juhlavuosi 2010

Tänä keväänä tuli kuluneeksi 70 vuotta Karjalan Liiton perustamisesta. Virallinen juhlatilaisuus oli Helsingissä 20.4.2010 vietetty Liiton perustamisjuhla. Karjalatalon juhlasali täyttyi ääriään myöten kutsuvieraista. Juhlaseminaarin pääpuhujana oli tasavallan presidentti Tarja Halonen ja valtioneuvoston tervehdyksen esitti pääministeri Matti Vanhanen. Juhlapäivää vietettiin tämän lisäksi Helsingin kaupungintalon vastaanotolla ja iltagaalassa Karjalatalolla, jossa julkistettiin ja palkittiin viime vuoden parhaat jäsenyhdistykset.

Meidän tulee muistaa, että vain viisi viikkoa talvisodan päättymisen jälkeen kokoontui joukko luovutetun alueen karjalaisia Helsingin kaupungintalolle keskustelemaan oman Liiton perustamisesta. Niinpä toisena kokouspäivänä perustettiin Karjalan Liitto siirtoväen yhteisiä etuja ajamaan. Satojen tuhansien karjalaisten oli ollut pakko jättää kotiseutut ja heille tuli tarjota mahdollisuus päästä uuden alkuun. Samaan aikaan työnantajat ja työntekijäjärjestöt solmivat ensimmäisen yhteistyösopimuksen, joka myös osoitti kansakunnan laajaa yhteistyöhalua ja tahtoa selviytyä lähes ylivoimaisilta tuntuvista haasteista. Työtä, työtä ja ponnistuksia riitti silloin kaikille yhteiskuntamme jäsenille uuden ja paremman huomisen toivossa. Tasavallan presidentti Tarja Halonen kiitteli juhlapuheessaan Karjalan Liittoa ja sen edustajia karjalaisen kulttuurin vaalimisesta ja Karjalaa koskevan tiedon jakamisesta, todeten sen onnistuneen hyvin.

Pääministeri Matti Vanhanen, itsekin karjalaissukuinen, pohdiskeli puheessaan, että siirtoväki jäsenyi työn, rakentamisen ja raivaamisen kautta osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Karjalaiset toivat moniin kuntiin ja yhteisöihin uutta vireyttä ja tasoittavaa henkeä. Karjalaisilla on aina ollut tapana kohdella kaikkia ihmisiä, joka on heijastunut myös kirkkopoliitiikkaan monella tavalla. Oli onni, että karjalaisista ei tullut pysyvästi leirimajoitettua kansaa 1940 eikä 1944 totesi Vanhanen lopuksi. Matti Vanhanen on oman työnsä kautta tuonut esille karjalaista kulttuuria ja karjalaisuutta ja niinpä tilaisuudessa hänelle myönnettiin Pro Carelia -mitali, joka on Karjalan Liiton korkein ansiomerkki.

Karjalan Liiton jäsenyhteisöjen toimintakilpailujen 2009 palkinnot jaettiin iltagaalan yhteydessä. Säätiömme sijoittui sarjassaan ensimmäiseksi meidän kaikkien suureksi iloksi. Haluan kiittää kaikkia niitä henkilöitä ja yhteistyökumppaneita, jotka ovat olleet mukana tukemassa toimintaamme monin eri tavoin. Tämä tunnustus rohkaisee ja kannustaa meitä jatkamaan työtämme edelleen pyhäjärveläisyyden ja karjalaisuuden saralla.

Seuraava juhluvuoteen liittyvä tapahtuma on Asutustoiminnan muistomerkkin paljastus ja seminaari Lapinlahdella 22.5.2010. Muistomerkkin paljastaa eduskunnan varapuhemies Seppo Kääriäinen. Alapitkän Ns.talossa pidettävässä seminaarissa kuullaan luento Veikko Vennamosta, asutustoiminnan pääorganisoijana. Säätiömme on tukenut tätä hanketta ja saanut kutsun tähän tilaisuuteen.

Karjalan Liiton juhluvuoden kohokohta on Karjalaiset Laulujuhlat Helsingissä viikkoa ennen juhannusta. Kesäjuhlat kokoavat yhteen Karjalan Liiton jäsenet kaikkialta maastamme ja ulkomailtakin, mutta tervetulleita ovat kaikki karjalaisuudesta kiinnostuneet. Juhlien erityisvieraina ovat kaikki lapset, joille on sekä avajaisjuhlassa että päiväjuhlassa varattu oma VIP-katsomo Töölön jalkapallostadionilla. Tavataan siis Laulujuhlilla Helsingissä!

YRJÖ S.
KAASALAINEN
Hallituksen
puheenjohtaja

Karjalan Liiton historiateoksessa rehellistä tilitystä

Karjalan Liiton 70-vuotisjuhlallisuuksia aloitettiin julkistamalla *Karjalasta on kysymys - Karjalan Liitto 1940-2010* historiateos. Runsaat 200 sivua käsittävä kirja kertoo rehellisesti myös kipeistä sisäisistä vaikeuksista ja myrskyisistä vuosista.

Historiakirjatoimikunnan puheenjohtaja, Karjalan Liiton varapuheenjohtaja **Risto Kuisma** kuvailee teoksen olevan järjestöhistoria, juhla- ja myös kuvateos.

– Kirja sisältää uutta, mielenkiintoista ja ennen julkaisematonta tietoa Karjalan Liiton toiminnasta. Kirjassa kerrotaan taustoja muun muassa liiton johdon valinnoille ja liiton 1990-luvun talouskriisille, valaisee Risto Kuisma.

Kuisman viittaamiin ennen julkaisemattomiin tietoihin sisältyy esimerkiksi nykyisen puheenjohtajan valinnan taustat. **Markku Laukkanen** on ollut tehtävässään vuodesta 1995. Häntä esitti puheenjohtajaksi silloinen liiton kunniapuheenjohtaja **Johan**

Virolainen. Ehdolla oli myös silloinen kansanedustaja ja nykyinen pääministeri **Matti Vanhanen**. Virolaisen valinta oli kuitenkin Markku Laukkanen, jonka hän katsoi ottavan vastuun Karjalan Liitosta.

Kirjassa kerrotaan Ylläsjärven Tunturimajan remontin ja sitä varten otetun valuuttalainan aiheuttamista ongelmista, kun markka devalvoitiin vuonna 1992 ja liiton velkamäärä nousi 12 miljoonaan markkaan. Liitto perusti silloin Ylläsjärven Tunturihoitoliiton Oy:n, jolle koottiin osakepääomaa yleisellä osakeannilla. Konkurssi oli kuitenkin niin lähellä, että suunniteltiin jo uuden liiton perustamista, kunnes velkojen kanssa päästiin sopimukseen.

Historiateoksen sivuilta voit lukea myös miten presidentti **Urho Kekkonen** neuvotteli Neuvostoliiton edustajien kanssa 1950-luvulla ja 1960-luvun alussa Karjalasta. Hänkään ei saanut tuloksia ja johtohenkilöiden vaihduttua keskus-

Risto Kuisma esittelee uutta Karjalan Liiton historiateosta Markku Laukkanen kanssa. Kuisman rintapielessä jokaiselle kirjan tekoon osallistuneelle luovutettu siirtoväen muistomitali. Kuva: Kullervo Huppunen.

telu tyrehtyi.

Karjalasta on kysymys - teoksen aikajärjestyksessä etenevän kertomuksen kirjoittajia ovat **Antti O. Arponen**, **Terhi Willman** ja **Risto Kuisma**. Selventävät teema-artikkelit käsittelevät Karjalataloa (Karjala-leh-

den päätoimittaja **Antti O. Arponen**), Karjalan kysymystä (kansleri **Kauko Sipponen**), Bomba-taloa ja Ylläsjärven tunturimajaa (Räisäläisen päätoimittaja **Kullervo Huppunen**) ja kotiseutumatkailua (toimittaja **Irma Sinerkari**). -KH

Vanhat kartat toimivat sukututkimuksen apuna

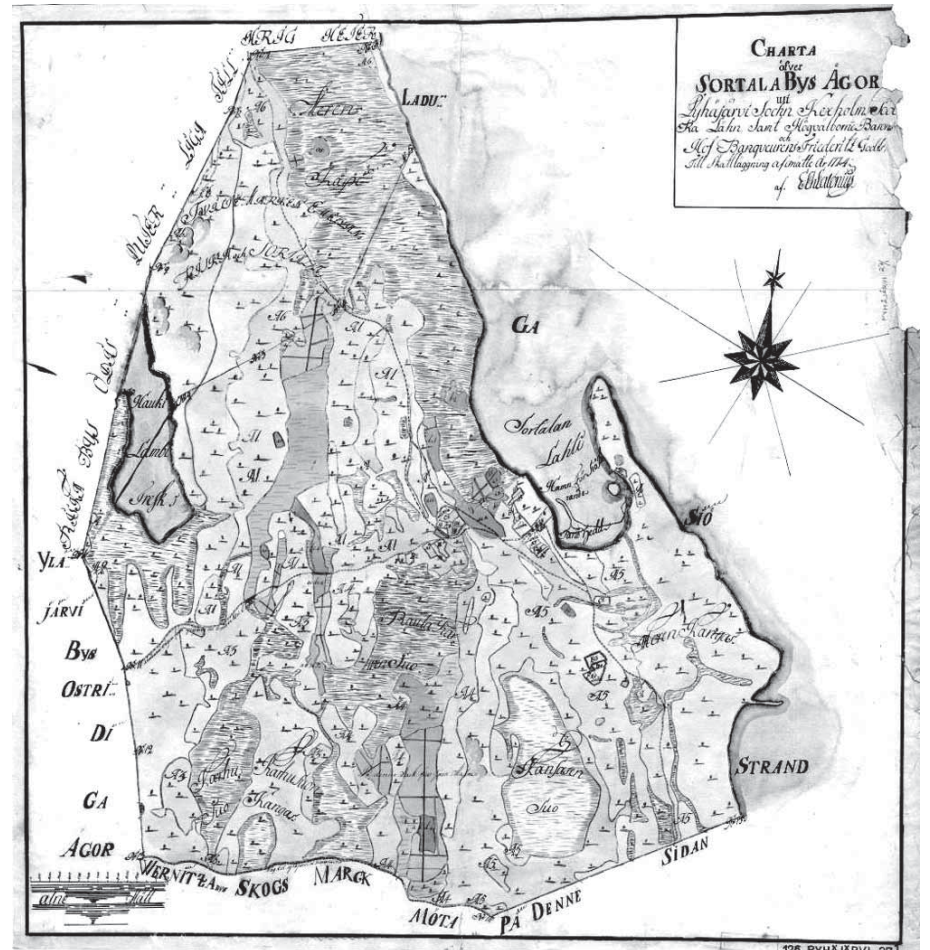
Suvannon seudun sukututkimuspiiri kokoontui 17. huhtikuuta 2010 jälleen mielenkiintoisten asioiden merkeissä. Erityisen kiinnostuksen kohteena olivat tällä kertaa vanhat Viipurin läänin verollepanokartat 1770-luvulta. Kartat oli laadittu aikana, jolloin hovi-pankkiiri ja paroni **Johan Fredericksz** hankki Pyhäjärven lahjoitusmaat hallintaansa.

Kartat on piirretty kyläkohtaisesti ja niissä ovat näkyvissä veroselitykset, peltolohkot ja kylien asukkaat – siis 1770-luvun verorevisio Pyhäjärveltä. Tämä aineisto on helposti nähtävissä internet-osoitteessa

www.suvannonsuvut.net/tallenteita.

Osoitteessa on linkki kansallisarkiston digiarkistoon. Eräs haitta on se, että tiedoston verotusselitykset eivät ole kaikilta osin selkeästi luettavissa. Nämä tiedot on sukututkijan tarkistettava lähdeaineistosta kansallisarkistossa.

Ajallisesti seuraava kartta-aineisto on isojakokartta, joka sekin löytyy kansallisarkistosta paperiversiona. Tämän jälkeen karttoja on hankittava Mikkelin maakunta-arkistosta, missä sijaitsevat isojaon jälkeiset jakokartat siltä osin kuin ne ovat sodan jaloista säily-

1770-luvun kartta Sortanlahdesta, Pyhäjärven satamakylästä.

neet. Viimeisin kartta-aineisto on 1930-luvulta, 1:20 000 topografikartat. Nämä löytyvät jo kotikoneella osoitteesta

www.karjalankartat.fi.

Pyhäjärven historiaa ja omaa sukua tutkiessamme

olemme havainneet, että kyliä on poistunut vuosien saatossa, kylät ovat kutistuneet, isojaossa kyliä on ositettu, nimiä on vaihdettu ja jälleen on palattu alkuperäiseen nimeen. Kylien rajoja on ollut hankala

selvittää.

Henkikirjoista selviää parhaiten missä kylissä tutkittavan suvun edustajat ovat kulloinkin asuneet.

KAUKO
HINKKANEN

Vain kansantanhut puuttuivat Liittoa juhliittiin aamusta puolille öin

Seitsemänkymppisiksi nuorekkaat, Karjalan Liitto ja kymmenen vuoden tarkkuudella arvioiden samankäinen, tyypillinen syntymäpäiväviera jaksoivat juhliä aamukahdeksasta puolille öin. Liiton syntymäpäivää on perinteisesti vietetty kymmenen vuoden välein näyttävästi niin kutsuvieraiden arvovaltaisuu-
della kuin pukeutumisella mitaten.

Karjalatalon tilaisuuksi- en lisäksi Helsingin kaupungintalon vastaanotolla nähtiin nytkin päivän mitaan eri tilaisuuksissa suuri joukko suomalaisen yhteiskunnan huippuvaikuttajia aina tasavallan presidentistä ja pääministeristä valti-
neuvoksiin, piispoihiin ja liike-elämän johtajiin, mutta myös johtohenkilöitä Liiton lähes 500 jäsenyhdistyksestä.

Kaupunginjohtaja **Jussi Pajusen** isännöimällä vastaanotolla voi sanoa myönteisten väristysten ravisteleen juhlijointa. Niitä syntyi

paitsi buffé-pöydän herkuja maistellessa myös ennen kaikkea siksi, että vastaanotolle oli kokoonnuttu tismalleen samaan paikkaan ja samoilla kellon lyömillä kuin Liiton perustamispäätös 70 vuotta aikaisemmin oli Helsingin kaupungintalolla tehty.

Oli syytä skoolata. Jos arkkitehtuonisesti 1800-luvun alkupuolen tyyliin entisöidyn juhlasalin noin 500-henkisessä vierasjoukossa sattui seisomaan arkkipiispa **Leon**, kauppaneuvos **Satu Tiivolan**, taiteilija **Aira Samulinin** tai toimittaja **Arvi Lindin** vieressä, niin yhtä luontevasti ja iloisesti tervehdittiin ja maljoja kohotettiin kuin pitäjäjuhlien koulupiirikokouksissa. Kaikk myö oltii nii karjalaisii niin karjalaisii.

Gaalaillaksi nimetty ”pitkien pukujen juhla” Karjalatalolla tarjosi mahdollisuuden iloitteluun syntymäpäivän pitopöydän äärellä, alkuun torvisoiton ja myö-

hemmin tanssimusiikin säestyksellä.

Illan aikana Liiton luottamusjohto otti vastaan Liiton jäsenyhdistysten onnitte-
lut. Suvannon seudun pitäjäyhteisöiden edustajista onnitelunsa ojensivat Rautu-seurasta puheenjohtaja **Raili Lameranta**, Sakkola-seurasta hallituksen jäsen **Pekka Pärssinen** sekä Vpl. Pyhäjärvi-seurasta puheenjohtaja **Kaarina Pärssinen** ja sihteeri **Eeva-Liisa Miikkola**, jotka veivät tehtävään valtuutettuina myös Sakkola-Säätiön onnitte-
lut.

Toiminnanjohtaja **Satu Hallenberg** avustajinaan Liiton hallituksen jäseniä jakoi juhluvuoden kunniaksi poikkeuksellisen suuren määrän myönnettyjä kultaisia ansiomerkkejä. Samoin jaettiin mm. urheilukilpailuiden palkinnot, pirkkamestaruudet ja tunnustukset viime vuodesta toimintaselosteen Liittoon toimittaneille jäsenseuroille. Eri tavoin palkittuja oli useita kymmeniä, sarjansa parhaana mm. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö. Tunnustukset vaihtelivat rintamerkeistä ja koristeellisesta paperista melkein metrin korkuisiin, kiertopalkintoina jaettuun maljoihin.

Pieninä ohjelmanapaloina palkintojen jaon, torvimusiikin ja tanssiorkesterin rytmien välissä tarjottiin mm. itkuvirsiesitys. Vain kansantanhut puuttuivat. Niitä nähdään sitten Kesä-
juhlilla 17.-20.6.2010.

Juhlereportterina
KAARINA PÄRSSINEN
Kuvaajana
VEIKKO MIIKKOLA

Juhlaseminaarin luennoitsijat kahvilla isäntävaen kanssa. Vasemmalla toisena kansallispukuinen KL:n toiminnanjohtaja Satu Hallenberg, kolmantena presidentti Tarja Halonen. Oikealla toisena Suomen ortodoksisen kirkon arkkipiispa Leo, neljäntenä pääministeri Matti Vanhanen ja viidentenä kansallispukuinen KL:n hallituksen 2. vpj Marjo Matikainen-Kallström.

Syntymäpäivän gaalaillalla KL:n jäsenseuroille oli varattu mahdollisuus esittää onnitelunsa. Niiden vastaanottajina vuorossa vasemmalla KL:n hallituksen pj. Markku Laukkanen ja valtuuston vpj. Maija-Liisa Lindqvist. Onnitelijoina Suvannon pitäjäyhteisöiden edustajat; Vpl. Pyhäjärvi-seurasta pj. Kaarina Pärssinen, joka ojensi myös Sakkola-Säätiön onnitte-
lut, Rautu-seuran pj. Raili Lameranta, Sakkola-seuran hallituksen jäsen Pekka Pärssinen ja Vpl. Pyhäjärvi-seuran sihteeri Eeva-Liisa Miikkola.

Pyhäjärveläinen Hannu Musakka, Juankosken Karjalaisten varapj, oli mukana juhlaseminaarissa rintapielessään sisäänpääsyyn oikeuttanut ruusuke. Kuva: Kullervo Huppunen.

Virolaisen ja Meriön muotokuvat paljastettiin

Maanantaina 19.4. tapahtuneen Karjalan Liiton 70-vuotishistoriikin julkaisemisen jatkeeksi paljastettiin kahden aikaisemman puheenjohtajan muotokuvat.

Karjalatalon Sortavalasalissa olivat ennestään neljän Karjalan Liiton puheenjohtajan kuvat. Ne saivat rinnalleen **Johannes Virolaisen** ja **Rauno Meriön**

muotokuvat, joita peittäneen verhon poistivat Karjalan Liiton puheenjohtaja **Markku Laukkanen** ja varapuheenjohtaja **Marjo Matikainen-Kallström**.

Uudet muotokuvat on valmistettu valokuvien pohjalta uutta tekniikkaa hyväksi käyttäen, joten ne eivät ole maalauksia kuten aikaisemmat seinällä olleet. Ensimmäinen Karjalan

Liiton puheenjohtaja oli **Juho Hietanen**, jonka syntymäpaikka oli uuden historiikirjan mukaan Uusi-kirkko. Häntä seurasivat puheenjohtajina **Eemil Luukka** (Muolaa), **Erkki Paavolainen** (Kivennapa) ja neljäntenä Terijoella syntynyt **Urho Kähönen**.

KULLERVO
HUPPUNEN

Muotokuvat paljastaneet **Marjo Matikainen-Kallström** ja **Markku Laukkanen** toteavat **Rauno Meriön** kuvan olevan mallinsa näköinen. Meriön kuvan vieressä **Johannes Virolaisen** nyt paljastettu muotokuva ja oikealla puolella varhaisempaa tuotantoa oleva **Urho Kähösen** kuva.

Rakkaamme
Sukumme vanhin

Viljo Olavi KARJALAINEN

* 19.11.1916 VPL. PYHÄJÄRVI
† 3.4.2010 kotona VAMMALASSA

Rakkaudella muistaen ja kaivaten

**Helinä ja Jussi
Sirpa
Sakari
Juhani
sukulaiset ja ystävät**

*Hän on lähtenyt ja muuttanut sydämiimme.
Meillä on rakkaat muistot,
kaikki eletyt päivät
kevyesti ja raskaasti askelletut,
yksin ja yhdessä.
Muistot ovat kalleinta mitä omistamme.*

*Vasara ei enää lyö, musiikki ei enää soi,
on aika maata, levätä.
Pianon koskettimet ja yksinäinen viulu
jäävät kaipaamaan mestariaan.
Meillä on yhteinen suru ja kaipaus.*

Rakkaamme on siunattu haudan lepoon läheisten,
sukulaisten, ystävien ja naapureiden saattamana 24.4.
Lämmin kiitos kaikille surussamme myötäeläneille.

Rakkaamme

UUNO VEIKKO ANTERO KAASALAINEN

s. 19.9.1927 Pyhäjärvi Vpl.
k. 8.4.2010 Vaasa

*Uupunut matkaa
rannalta himmeän maan,
astui aurinkolaivaan suureen valkeaan.*

Kaipauksella
Alice

Isälle turvallista matkaa.

**Ikävöiden
Irmeli ja Kalevi
Ari, Naana ja Arttu Antero
Tuija ja Tapio
sukulaiset ja ystävät**

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Kirkonsanoma

Puolustaja

**6. sunnuntai
pääsiäisestä, 16.5.2010**

Jääkiekko on taitolaji, jossa hyvä ja ärhäkkä hyökkäys vie eteenpäin. Hyökkäys ei vain yksin riitä. On osattava puolustaa vastustajan hyökätessä. On oltava taistelutahtoa ja pelisilmää.

Joukkuepelin menestymisen salaisuuksiin kuuluu yhdessä pelaamisen taito. On puhallettava yhteen hiileen, paikattava joskus jopa pelikaverin tekemiä virheitä tietäen, että joskus taas on minun vuoroni tulla autetuksi.

Kristinuskon on mitä suurimmassa määrin joukkuepeli. Se ei ole yksilölaji, jossa jokainen yrittää olla toinen toistaan parempi.

Helluntaita odotellessa Jeesus lupaa tuoda pelikentälle uuden pelaajan. Avainpelaajana toiminut Jeesus siirtyi pois pelikentältä katsoomaan tapahtumia sivusta.

Joukkue ei jää kuitenkaan yksin. Se saa uuden puolustajan, Pyhän Hengen. Hän on pelaaja numero kolme. Hänen tehtävänä on pitää vastustajan maalit loitolla ja luoda pelaajiin yhteishenkeä.

Pyhä Henki ei ole vain puolustajamme, vaan myös puolestapuhujamme ja rohkaisijamme. Hän nostaa alaspainettuja, epäonnistuneita, omaan maaliin huutaisijoita. Hän rohkaisee jokaista kysymään omaa paikkaansa elämän pelikentillä. Hänelle jokainen pelaaja on tärkeä, sillä ilman joukkueen kaikkia pelaajia pelikenttä ei ole täydellinen.

Pyhä Henki ei julista uutta oppia, vaan muistuttaa meitä päivä päivältä Jeesuksen opetuksista. Hän huolehtii siitä, ettei tehtävä ja päämäärä pääse katoamaan. Puolustajan tehtä-

vänä on pitää joukkuekoossa.

Lähetämällä Pyhän Hengen Jeesus haluaa olla sovinnon rakentaja rikkinäiselle maailmalle, riitaisille kodeille ja työyhteisöille ja meille monella tavoin rikkinäisille ihmisille. Hän haluaa tuoda meidät yhteen. Hän haluaa murtaa puhumattomuuden kuilut. Hän haluaa rakastaa.

AULIKKI MÄKINEN

Kirjoittaja toimii
vs. kirkkoherrana
Vehmersalmen
seurakunnassa.
(Kirkon tiedotuskeskus)

Antero Kaasalaisen muistoksi

Koulutoimentarkastaja, filosofian maisteri **Uuno Veikko Antero Kaasalainen** kuoli 8.4.2010 Vaasassa pitkäaikaiseen sairauteen 82-vuotiaana. Hän oli syntynyt 19.9.1927 Viipurin läänin Pyhäjärvellä perheensä kymmenentenä lapsena.

Antero Kaasalaisen elämässä ja työurassa yhdistyivät usko ja tahto rakentaa parempaa huomista.

Antero Kaasalaisen elämänuskoon vaikutti varmasti lapsuudenkoti ja omine vanhempien esimerkki: Kun kotitalo paloi Pyhäjärvellä, se rakennettiin uudelleen. 1930-luvun laman seurauksena perhe joutui muuttamaan Käksälämmelle, kun isä ja isovelivät saaneet töitä Waldhofin tehtaalta. Taas rakennettiin uusi talo.

Vanhemmat näkivät nuorimman lapsensa lahjat ja päättivät kouluttaa hänet. Poika pyrki ja pääsi Käksäläisen Yhteislyseoon. Tal-

visota ja evakkoon lähtö estivät kuitenkin koulunkäynnin jatkumisen Käksäläisessä. Kaasalaisen perhe päätyi Vaasaan ja koulunkäynti jatkui Vaasan Lyseossa.

Vuonna 1948 Antero Kaasalainen kirjoitti ylioppilaaksi ja solmi elinikäisen avioliiton vaasalaisen **Alice Kaasalaisen** (o.s. Nyforsin) kanssa.

Antero Kaasalainen oli oppinut, että perheellisen on pakko yrittää. Niinpä hän opiskeli kansakoulunopettajaksi (1952) ja liikunnanopettajaksi (1954). Kansa- ja kansalaiskoulun opettajana hän toimi Isosakyrössä, Kokkolassa ja Porissa ja oppikoulunopettajana Nokialla, Hämeenkyrössä ja Tampereella.

Työnsä ohessa Kaasalainen valmistui filosofian maisteriksi, auskultoi oppikoulujen opettajaksi sekä hankki pätevyyden kansakoulun tarkastajan virkaan. Kansakoululaitoksesta

siirryttiin peruskouluun 1970-luvun aikana, ja samalla siirtyi osa kouluhallituksen tehtävistä lääninhallituksille. Vuonna 1969 kouluhallitus määräsi Antero Kaasalaisen väliaikaiseksi kansakoulun tarkastajaksi. Toimialueenaan hänellä oli Pietarsaaren piiri ja se käsitti pääosin ruotsinkieliset kunnat Vaasasta Kaarlelaan.

Myöhemmin Antero Kaasalainen nimitettiin koulutoimen tarkastajaksi. Hän toimi tehtävässä eläkkeelle siirtymiseensä asti.

Vaasan saaristo ja siellä vietetty saarielämä olivat Antero Kaasalaiselle erittäin tärkeitä. Työiässä saaristo antoi mahdollisuuden olla yhdessä perheen kanssa ja seurata luonnon kiertoa. Myöhemmin eläkkeellä ollessaan isoisä nautti etuoikeudestaan olla lapsenlapsiensa kanssa saaresa.

Saariston lisäksi musiikki ja liikunta olivat Antero

Kaasalaiselle tärkeitä harrastuksia. Hän sävelsi, sanoitti, soitti ja lauloi koko elämänsä ajan. Ei ollut harvinaista, että samanmieliset sukulaiset tulivat kesäiltaisina laulamaan ja soittamaan saaristomökille.

KARI
KAASALAINEN
Antero Kaasalaisen
veljen- ja kummipoika

Viljo Olavi Karjalaisen muistolle

Saarn. 3: 1-8

”Kaikella on määrätensä, aikansa joka asialla taivaan alla. Aika on syntynä ja aika kuolla.” Syntymä ja kuolema ovat ajallisen elämämme rajapyykit. Niiden väliin asettuvat elämän eri vaiheet.

Viljo Karjalainen syntyi Vpl Pyhäjärven pitäjässä, Rotjanlahden kylässä marraskuun 19. päivänä 1916. Hän oli viimeinen elossa ollut **Antti** ja **Elisa Karjalaisen** neljästä lapsesta.

”Aika on sodalla ja aika rauhalla.” Viljo Karjalainen oli sitä sukupolvea, jonka osaksi tuli elää sotavuodet. Hän osallistui kaikkiin sotiin ja palveli talvisodassa Konevitsan tykistössä ja jatkosodassa Laguksen joukoissa. Kiitollisuudella ja kunnioituksella muistamme

tätä sotiemme veteraania. Myös veteraaniveljien edustajat ovat arvokkaaseen tapansa saattamassa häntä.

Sodan päätyttyä Viljon evakkotaival päättyi tänne Vammalaan. Karjalan koti oli jätettävä, ja tuli kirjaimellisesti aika rakentaa uutta. Viljo oli taitava rakentaja, itseoppinut kirvesmies. Yhdessä isänsä kanssa hän rakensi perheelle kodin ja myöhemmin vielä tyttärelleen Sirpalle. Lukuisat muut isot rakennukset ovat muistona hänen käteensä töistä eri paikkakunnilla. Hän toimi myös vanhempana ammattimiehenä Hyrkällä ja Aarni-liikenteen vakuutusmiehenä.

Tuossa Saarnaajan kirjan kohdassa sanottiin myös: ”Aika on itkeä ja aika nauraa, aika on valittaa ja aika

tanssia.” Elämään kuuluu sekä suru että ilo.

Viljo oli saanut musiikon lahjat. Itseoppineena viulunsoittajana hän nuoresta asti tulkitsi ihmisten erilaisia tunteita musiikin keinoin. Täällä Vammalassa tunnettiin hyvin hänen orkesterinsa ”Amorit”. Myöhemmin kuvaan tuli myös piano, joka oli loppuun asti hänelle rakas.

”Aika on syleillä ja aika olla erossa.” Viljo solmi avioliiton hausjärveläisen **Aili Saaren** kanssa. He saivat kaksi tytärtä, **Helinän** ja **Sirpan**. Aili-puoliso kuoli jo noin 40 vuotta sitten. Viljo eli leskenä ja hänelle tulivat tärkeiksi miltei samassa pihapiirissä asuvat Sirpan pojat, Sakari ja Juhani. Heitä hän hoiti heidän ollessaan lapsia ja val-

misti heille mm. erinomaisia lihapullia ja pannukakkuja.

Viljo viihtyi kotona, mutta teki myös paljon ulkomaanmatkoja, myös matkoja kotiseudulle Karjalaan. Toivomuksensa mukaan hän sai asua omassa kodissaan loppuun asti verrattain hyväkuntoisena. Hän sai painaa silmänsä viimeiseen uneen rauhallisesti omalla vuoteellaan pitkäperjantain jälkeisenä yönä huhtikuun kolmantena päivänä.

Pitkä, 93 vuoden mittainen elämäntaival oli tullut päätökseen. Siunaten muistamme häntä ja hänen elämänsä.

(Osa rovasti Mirja Tenkosen pitämästä siunauspuheesta 24.4.2010)

Papan muistoa kunnioittaen

Oli toivoa täynnä kevät, aurinko lämmitti, mutta luonto ei kysy kelloa. Kylän vanhin vaahtera oli tullut syksyyn ja pudotti lehtensä. Ilmaan jäi kaipauksen keltainen.

Talo on tyhjä.
Tuttu valo ikkunassa enää vain varjo.
Kipinöivä avainten kilinä ja taskulampun keila nyt kuin yö.
Työt on tehty, yksikään akku ei ole ikuinen.

Vasara ei enää lyö, musiikki ei enää soi,
on aika maata, levätä.
Pianon koskettimet ja yksinäinen viulu
jäävät kaipaamaan mestariaan.
Meillä on yhteinen suru ja kaipaus.

SAKARI NISKANEN

Viljo Karjalaisen nuorimman tytön
Sirpan vanhin poika

Merkkipäiviä

Pekka Juhana Pusa 85 vuotta

Pekka Pusa täytti 11. toukokuuta 2010 85 vuotta. Hän on syntynyt Viipurissa. Hänen vanhempansa olivat **Jalmari** ja **Hanna Pusa** Vpl. Pyhäjärveltä. Pekka Pusa on tehnyt pitkän työrupeaman Helsingissä SKS-teknikka Oy:n kuljetuspäällikön ja varastopäällikön tehtävissä.

Talvisodan alkaessa, tuoloin vasta 14-vuotias nuorukainen, sai konkreettisen kosketuksen sotaan. Pekka sai marraskuun lopulla 1939 tehtäväksi viedä isälleen Jalmarin päivän kakut Rautuun Kannaksen etapiin. Nuorukaista kiinnosti kaikki näkemänsä. Niinpä hän sai jäädä komentajan luvalla paikkakunnalle kunnes 30.11.1939 noin kello 7.00 taivas repesi ja Kannas joutui valtavan tykistötulituksen kohteeksi. Nämä kokemukset eivät ole unohtuneet päivänsankarin mielestä. Pekka Pusan tehtävät talvisodan aikana päättyivät Pyhäjärven Desantti-komppaniaan.

Varsinaisen asepalveluksen Pekka Pusa aloitti vuonna 1942. Jatkosodan aikaiset taistelupaikat hänellä olivat: Korpiselkä, Jänisjärvi, Pitkäranta ja Salmi. Pusa kuului kenraaliluutnantti **Paavo Talvelan** komentamiin I ja II Armeijakunnan joukkoihin Er.P6:ssa.

Tämän lisäksi Pusa palveli RT 3:ssa. Salmista Pusa

sai siirron Päämajan sotilashallinto-osastolle. Sotilasarvoltaan Pusa on alikersantti. Pekka Pusalta isänmaallisuus ja musiikki ovat lähellä sydäntä. Sitä kuvastavat monet yhteisöt, joissa hän on ollut vaikuttamassa. Lukuisista luottamustehtävistä mainittakoon:

- As. Oy Lounaisväylä 3, hallituksen puheenjohtaja
- Helsingin Sotaveteraanit ry:n jäsen
- Suomen Reservin Aliupseerien Liiton perustajajäsen
- Viipurin Suojeluskunta ja Lotta Svärd-piirin Perinneilta ry:n hallituksen jäsen

sen

- Helsingin Sotaveteraanikuoro ry:n hallituksen jäsen ja varapuheenjohtaja 1988-1995, puheenjohtaja 1995-, matkailu- ja lipputoimikunnan puheenjohtaja, II tenorin äänenvälvoja 1992, lipunkantaja 1994, matkailutoimikunnan jäsen 1993-1994, matkanjohtaja Inkerinmaalla 1989 ja Etelä-Ruotsissa 1992.

- Sotaveteraanikuorojen Valtakunnallisten Laulujuhlien juhlatoimikunnan puheenjohtaja 1996.

Luottamustehtävien lomassa Pekka Pusalta jäi aikaa myös omiin harrastuk-

siin. Näistä rakkaimpia ovat kalastus, retkeily ja matkailu. Suurin ajankäyttö kului kuorolaulun parissa; Tyrvään mieskuorossa vuosina 1954-1957 ja Helsingin Sotaveteraanikuorossa vuodesta 1987 lähtien.

Pekka Pusa on muistettu lukuisin kunniamerkein tunnustuksena hänen työstään isänmaamme hyväksi: Talvisodan muistomitali, Jatkosodan muistomitali, Suomen Valkoisen Ruusun I lk:n mitali kultaristein, Kolmen kannaksen koukkaajien risti, Päämajan muistoristi, Karjalan risti, Keskuskauppakamarin 20-vuotis ansiomerkki, Suojeluskuntain muistoristi, Suomen Sotaveteraaniliiton kultainen ansioristi, Suomen Sotainvalidien liiton kultainen ansioristi, Helsingin Sotaveteraanipiirin hopeinen ansiomerkki.

Pekka Pusa on laulanut Helsingin Sotaveteraanikuorossa 23 vuotta ja toiminut kuoron puheenjohtajana 15 vuotta. Erokirjeessään puheenjohtajan tehtävästä kuoron kunnia-puheenjohtajana hän toteaa: *"Hyvät lauluveljet. Monet arvokkaat tilaisuudet vuosien aikana ovat antaneet rikkautta elämään, niin täällä Suomessa kuin ulkomailla. Ehdjäänä ystävien ympäröimänä kohti iltaa, vain onnelliset muistot mukana."*

Nyt Pekka Pusa on vakavasti sairas ja viettää eläkepäiviään Oulunkylän Veteraanitalossa Helsingissä.

KAUKO
HINKKANEN

Vihittyjä

Avioliittoon vihityt 12.9.2009 Muhoksen kirkossa **Anni-ka** ja **Mikael Haataja**. Mikaelin vanhemmat ovat **Birgitta** ja **Martti Haataja**, isovanhemmat **Eila** ja **Ahti Rastas**, Ahti Pyhäjärven Noitermaasta. Annikan vanhemmat **Pirjo** ja **Esa Korkala**.

KERRO PERHEUUTISET

Pyhäjärvi-lehdessä. Julkaisemme joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, poisnukkuneista, vihityistä ja valmistuneista. Lähetä tiedot toimitukseen, kerro sukujuuret ja laita mukaan myös valokuva. Muistathan kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun, kiitos!

Lahden pyhäjärvikerholaiset koolla

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerho kevätretkellä Aila ja Esko Puputin luona Forssassa 6.5. Nautittiin Ailan maukkaista ruuista ja Eskon mainioista karjalanpiirakoista. Ja juttu luisti aitoon pyhäjärveläiseen tapaan. Kiitos isäntäväelle. Kuva: Antero Pärssinen.

Tilaa lehti omaksi,
ystävälle tai
sukulaiselle lahjaksi
p. 040 730 2622

Kysy peruutuspaikkoja Kotkan retkelle

Mahdolliset peruutuspaikat jaossa retkelle Kotkaan la 29.5.2010. Lähtö Talma Bussin 2-kerroksisella linja-autolla Helsingistä Kiasman turistipysäkiltä klo 8.00 ja ½ h aikaisemmin Hyrylästä. Pääkohteina ovat Sapokan vesipuisto, Merikeskus Vellamo ja Akvaariotalo Maretarium. Katso tarkemmin huhtikuun lehdestä! Tiedustelut ja ilmoittautumiset pikaisesti: Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparssinen@gmail.com tai Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi. Matkan hinta on 60 eur/henkilö ja se maksetaan etukäteen seuran tilille Nordea 127130-255715. Lämpimästi tervetuloa! Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?
Soita osoitteenmuutos p. 040 730 2622

www.vplpyhajarvi.fi

Karl Otto Mansnerus, Vpl. Pyhjäjärven seurakunnan pitkäaikainen lukkari

Liekö entisessä kotipitäjäsämme ollut tunnetumpaa henkilöä kuin sen seurakuntaa 64 vuotta palvellut lukkari, dic. cant. **Karl Otto Mansnerus**.

Hänestä on kirjoitettu alla mainituissa lähdekirjoissa, mutta on paikkallaan, että hänet muistetaan Vpl. Pyhäjärvi-lehdessäkin.

Opinnot

Karl Otto Mansnerus syntyi 20.4.1845 Kiteellä, jossa hänen isoisänsä oli lukkarina. Lähdekirjoissa ei ole mainintaa vanhemmista, mutta lapsuutensa hän on viettänyt Sortavalassa ja käynyt siellä alkeiskoulun, josta on saanut päästötodistuksen 14 vuoden ikäisenä 1859.

Nuorella Karl Otolla oli kaunis ja selkeä käsiälä, kynänään halkaistu ja teroitettu hanhensulka, jota hän vanhanakin piti parempana kuin ”nykyaikaisia rautaseipäitä” (mustakyniäl), ja niinpä hän sai ensimmäiset työpaikkansa kärejäkirjurina. Hän palveli Salmin kihlakunnan tuomari **Nils Paldania** vv. 1864-67 ja Impilahden kruununvouti **Carl Genetziä** ja henkikirjuri **Soldania** vv.1868-1871.

Kirjurityönsä ohessa hän hankki lukkarin pätevyudet. Sortavalan seurakunnan lukkari **Grönladilta** hän sai todistuksen lukkarintaidoistaan maininnalla, että Karl Otto Mansnerus ”omaa sointua täynnä olevan äänen”. Syksyllä 1867 hän suoritti Porvoossa opikurssin viulun ja urkujen soitossa, ja sai tästä todistuksen mus. tir. **Linsenil-tä**.

Tuohon aikaan lukkarilta vaadittiin musikaalisuuden lisäksi muitakin taitoja. Niinpä nuori lukkariksi aikova harjoitteli v. 1867 piirilääkäri **Hällströmin** valvonnassa ja sai näin vaadittavan opin rokottamisen taidossa sekä todistuksen siitä, että hallitsee ”alemmman kirurgian”. Nyt hän oli valmis hakemaan lukkarin virkaa.

Pyhäjärvelle lukkariksi

Vpl. Pyhäjärven seurakunnan lukkari **August Otto Lönnroth** oli kuollut toukokuussa 1869. Avoinna olevaan lukkarin virkaan oli kolme hakijaa, joista pyhäjärveläiset valitsivat komean lauluäänensä omaavan Karl Otto Mansneruksen.

Valinta lienee ollut 1870, koskapa tuona vuonna tuleva lukkari on ollut Pyhäjärvellä ”katsomassa kortteeripaikkaa” ja ollut mukana samaan aikaan kirkossa pidetyssä pitäjänkokouksessa. Kokous oli mer-

kittävä, sillä siinä oli läsnä Viipurin läänin kuvernööri (maaherra) **Christian Theodor Oker-Blom**, joka puheessaan oli voimallisesti vaatinut kansakoulun perustamista pitäjään sekä vuoden 1865 kunnallislain toteuttamista.

Vasta valittu lukkari otti viran vastaan v. 1871 ja oli tuossa vaiheessa vielä perheetön. Tuleva puoliso löytyi Pyhäjärveltä, sillä Mansnerus avioitui Taubilan hovinhoitajan **Grubertin** tytären **Olga Charlotta Karolinan** (1848-1891) kanssa. Avioliitosta syntyi kolme tytärtä, joista yksi kuoli nuorena. Puolison kuoleman takia tämä liitto jäi lyhyeksi.

Leskeksi jäätyään Mansnerus solmi toisen liiton edellisen sisaren **Klara Marie Elisabetin** (1856-1925) kanssa. Kun seurakunnalla ei ollut ns. lukkarin puustellia, hankki Mansnerus itsenäisesti asuinpaikan Pyhäkylästä. Sittemmin hän rakennutti seurakunnan maalle oman talon ja nimesi sen Tyyneläksi. Talo sijaitsi kirkkoahon tuntumassa, kunnantalon ja apteekin naapurustossa.

Monen toimen taitaja

Samoihin aikoihin kun Karl Otto Mansnerus tuli Pyhäjärven seurakunnan lukkariksi, elettiin Suomessa yhteiskunnallisten muutosten aikaa. Suomen Senaatti antoi v. 1865 kunnallissasetuksen, jonka mukaan kirkollinen ja maallinen itsehallinto erotettiin toisistaan ja seuraavana vuonna 1866 annettiin kansakouluasetus, jolla kunnat velvoitettiin perustamaan kansakouluja.

Tästä johtuen Pyhäjärveläkin elokuun 6. päivä 1871 luettiin kirkossa kuulutus, jossa mainittiin mm.: ”Tästä päivästä kahden viikon perästä pidetään pitäjän kokous Kunnan hallituksen asettamiseksi tähän pitäjään”. Tuohon aikaan talonpoikaisten kunnallismiesten kirjoitustaidot olivat lähes olemattomat, ja kun uuden lukkarin taidot tässä suhteessa tiedettiin, häntä käytettiin alkuajoina kunnallislautakunnan ja kunnankokousten pöytäkirjojen kirjoittajana.

Mansnerus on ollut 1870-luvulla myös kunnallislautakunnan esimiehenä. Tässä tehtävässä ja myös Pyhäjärven ensimmäisen kansakoulun eli Pyhäkylän kansakoulun ”rakennuskomitean” jäsenenä hänellä oli merkittävä asema koulun aikaansaamiseksi. Koulu vihittiin käyttöön 2. päivä lokakuuta 1877.

Lukkarille kuuluvat pitäjäläisten terveydenhoitovelvoitteet säilyivät uuden kunnallislainkin aikana. Mansnerus ehti olla viisi vuotta rokottajana, jonka jälkeen tämä työ siirtyi kunnan valitsemalle kättilölle.

”Alemmman kirurgian” tehtäviä, eli sijoiltaan menneiden käsien ja jalkojen paikoilleen panoa hän jatkoi siihen asti, kunnes kuntaan saatiin v. 1921 oma kunnanlääkäri.

1880-luvun loppupuolella myös postinkuljetus järjestettiin uudelleen. Tehtävä siirtyi nyt seurakunnan vastuulta pitäjään perustetulle postitoimistolle. Pyhäjärven ensimmäinen postitoimipaikka oli lukkari Mansneruksella ja hän oli sen hoitaja. Kun sitten pitäjän eri puolille perustettiin omat postitoimistot, oli Mansnerus edelleen Pyhäkylän postinhoitajana ja tässäkin virassa peräti 40 vuotta aina vuoteen 1928. Apuna hänellä oli rouvan Marie ja tyttärensä Helmi. **Helmi Mansnerus** teki sittemmin elämäntyönsä postilaitoksen palveluksessa, ensin Kuopiossa ja sitten Helsingissä.

Lukkarina

Karl Otto Mansnerus oli valittu seurakunnan lukkariksi ja tätä työtään hän uskollisesti hoiti. Lukkarin pääasiallinen työ oli virrenveisuun johtaminen seurakunnan tilaisuuksissa.

Pyhäjärven kirkkoon hankittiin urut v. 1901. Mansnerus ei soittanut urkuja, joten seurakunnassa oli tuosta vuodesta lähtien sekä lukkarin että urkurin virka Mansneruksen eläkkeelle jäämiseen asti.

Seurakuntalaiset tottuivat kuuntelemaan lukkarinsa virrenveisuuta niin sunnuntain jumalanpalveluksissa kuin hautajaisissakin. Pyhäjärvellä hautaukset olivat keskiviikkona päivällä ja sunnuntaina ennen kirkonmenoja. Ruumiinsiunausta tapahtui haudalla ja ruumissaatto lähti parihuoneelta tai hautausmaan portilta. Lähdetessä veisattiin virrenvärssy. Saattojoukon edessä kulivat papit, aiemmin kaksi, viime aikoina ennen sotaa yksi, ja lukkari, joka veisasi kulkiessaan. Ruumiinsiunauksen yhteydessä myös veisattiin. Tätä tapaa noudattaen Karl Otto Mansnerus yli puolen vuosisadan ajan saattoi rakkaitamme heidän viime matkalleen.

Eri puolilla pitäjää pidettiin vuosittain kinkerit eli pyhäjärveläisittäin kyläluvut. 1870-luvulla kinkeri-
piirejä oli 22 ja 1930-luvulla 27. Kyläluvuilla olivat

mukana kirkkoherra ja kap-palainen, lukkari ja suntio. Jokaisella heistä olivat määrätty tehtävät. Lukkari kuulusteli joko kinkeri- tai naapuritalossa lapsilta sisälukutaitoa, raamatunhistoriaa ja katekismusta. Lisäksi hän piti koko kyläluvuvalle virsilauluharjoituksen ja johti veisuuta alku- ja loppuhartauksissa. Kun tämä tapahtui joka talvi kaikilla pitäjän kulmakunnilla, tulivathan siinä tutuiksi lukkari ja seurakunta puolin ja toisin. Papit vaihtuivat, ”Partasetä” oli sama vuosikymmenestä toiseen, ehti siinä ajassa partakin jo vaaleta!

Myös rippikoulussa opittiin ”Partasetä” tuntemaan. Koulu oli neljän viikon mittainen, joista kaksi viikkoa pidettiin syksyllä ja toiset kaksi keväällä, ja ne olivat erikseen tytöille ja pojille. Pappien huolena oli kristillinen opetus, lukkari puolestaan piti joka päivä virsilaulutunnin. Olen katsellut joskus vanhaa valokuvaa, jossa myhäilevä, valkopartainen lukkarivanhus istuu potkukelkassa rippikoulu-tyttöjen keskellä. Kuva on vuodelta 1936 ja siinä on tuttuja kuten Vesikon Toini, serkkuni Esteri ja Aurasiskoni. Kyselin Auralta ihmetellen, kuinka ”Partasetä” on kuvaan joutunut, hänhän oli silloin yli 90-vuotias, eikä enää virassaan. Aura kertoi, että kuvanottohetkellä ”Setä” oli kulkenut siinä lähellä ja he pyysivät häntä kuvaan. Arvatenkin se on ollut molemmin puolin mieluinen tapahtuma!

Vaikuttava persoona

Karl Otto Mansnerus oli jo ulkomuodoltaan vaikuttava. Hän oli kookas mies ja säilytti suoran ryhtiinsä vanhuuteen asti. Lisäksi ulkomuodolle oli leimaa-antava jo monasti mainittu muhkea parta, mikä vuosikymmenien kuluessa muuttui ruskeasta lumivalkoiseksi.

Aikalaisensa ovat kuvanneet hänen lauluäänensä todella komeaksi ja kauas kantavaksi. Seurakunnan ensimmäinen urkuri, sävel-

täjä **Aaron Tenkanen** on muistelmissaan kertonut, kuinka hän sattumoisin eräänä sunnuntaiaamuna oli noin neljän kilometrin päähän kuullut ensin hautakellon soiton ja sitten hautavirren veisuun. Entinen virkaveli siellä veisasi ja kertoja arveli, että järveä pitkin ääni saattoi kantautua kauemminkin.

Lukkarin taidoistaan Karl Otto Mansnerus sai 16.1.1908 director cantus arvon, ja kirkonkylän viranhaltijat puhuttelivatkin häntä siitä lähtien tirehtööriksi, mutta pitäjäläisten keskuudessa hän oli edelleen lukkari.

Maisteri **Impi Wiika** Mansneruksen läheltä tuntien kertoo, kuinka tällä olivat seurassa hienot käytöskäytävät. Tästä oli kai joskus keskusteltu, koskapa Mansnerus oli todennut, että hänelle nuoruusajan työkokemukset kulttuurisukujen parissa olivat samalla käytöstapojen ”värikki-vuosia”.

Kerrotaan myös, että hän oli luonteeltaan leikkisä, ”silmäkulmassa piili veitikka ja leikkipelejä oli aina valmiina”, ja hän viihtyi lasten parissa. Lukkarin ”kepposista” on kerrottu useampiakin tarinoita, tunnetuin lienee seuraava: ”Kerran keski-ikäisenä lukkarille pälkähti päähän ajaa pois tuuhea, ruskea partansa. Sitten hän oli kävellyt pitkän Pyhäkylää ja kyselty, että missä se Mansnerus asuu. Oma rouvakaan ei ollut aluksi häntä tuntenut”.

Pitkän toimikautensa aikana hän oppi tuntemaan pitäjän ja sen asukkaat. Kyläluvu- ja muilla hevosmatkoilla Pyhäjärven eri puolille kuljettaessa hän saattoi kuvailla seuralaisilleen, millaiset näkymät olivat olleet tietyillä paikoilla aiemmin ja keitä siellä oli asunut. Sunnuntaiaamuisin hän kirkon portilla myhäillen kädessä pitäen tervehti kirkkoon tulijoita ja kyseli kuulumisia, olivathan tulijat hänelle tuttuja, kuin omaa perhettä. Siitä hän ei pitänyt, jos näki nuorta väkeä kihu- tai muina väki-

rikkaina pyhinä pyrkivän kirkosta pois ennen Herran siunausta. Se oli hänen mielestään sama, kuin jos kokoaisi aitan viljaa täyteen ja jättäisi oven sulkematta.

”Honka kaatuu”

Karl Otto Mansnerus erosi virastaan vuoden 1935 lopussa, ja oli tuolloin 90-vuotias. Vain kahtena viimeisenä vuonna hänellä oli virantoimituksessa apulainen.

Tämän uskollisen seurakunnan palvelijan elämä päättyi toinen päivä heinäkuuta 1937. Hän sai viimeisen leposijansa kirkon läheisyydessä olevassa sukuhaudassa. Pyhäjärven kirkkoherra **Karl Wiika** kirjoitti Käkisalmen Sanomiin arvostamastaan työtoverista muistokirjoituksen, jossa mainittiin mm.: ”Hän kaatui, kuin kaatuu ikihonka salolla keskellä nuorempaa metsää. Kun honka on kaatunut, vasta silloin huomaa, mitä näköalasta puuttuu ja suru poismenneestä täyttää mielen”.

Pyhäjärven seurakunta pystytti pitkäaikaisen palvelijansa haudalle kiitollisuuden ja kunnioituksen osoituksena mustagraniittisen, kiillotetun muistomerkin. Merkin paljastustilaisuudessa esiintyi seurakunnan kirkkokuoro johtajanaan kanttori-urkuri **Toivo Koiranen**, kunnioitetun edeltäjänsä seuraaja.

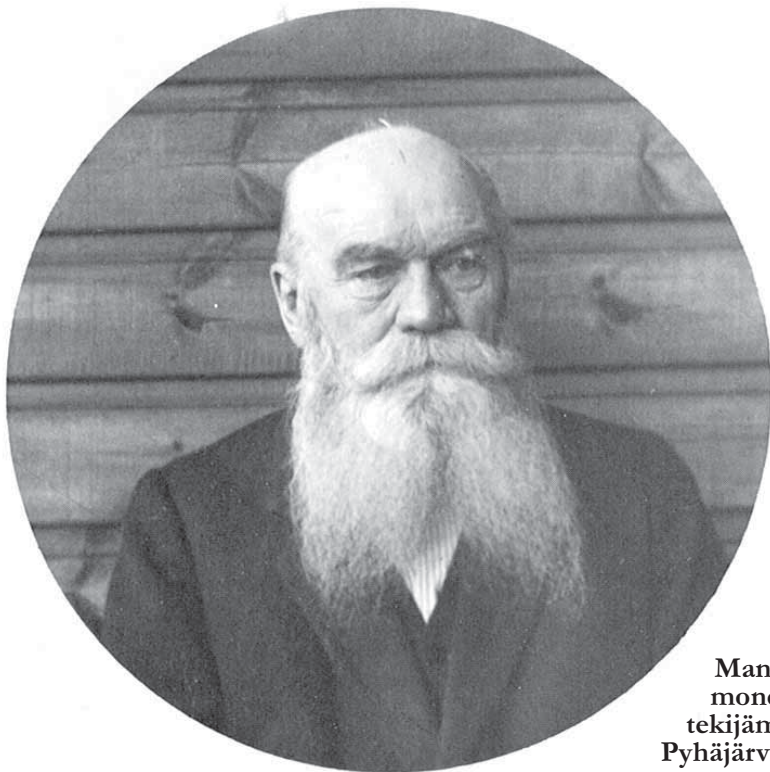
Vpl. Pyhäjärven seurakunta lakkautettiin v. 1949. Sen kaikki palvelijat ja seurakunnasta huolta kantaneet ovat siirtyneet ajasta iäisyyteen.

Säilyköön muistonsa.

ANNA-LIISA
HEIKKILÄ

Lähteet:

Impi Wiika; Vpl. Pyhäjärvi Reino O. Kukko, Kaarle Wiika; Pyhäjärvi-Kirja Kauko Hinkkanen; Kaunista Vpl. Pyhäjärveä Osa I Toivo Hinkkanen; Kaunista Vpl. Pyhäjärveä Osa II

Partasetä Mansnerus oli monen toimen tekijämies. Kuva Pyhäjärvi-Kirjasta.

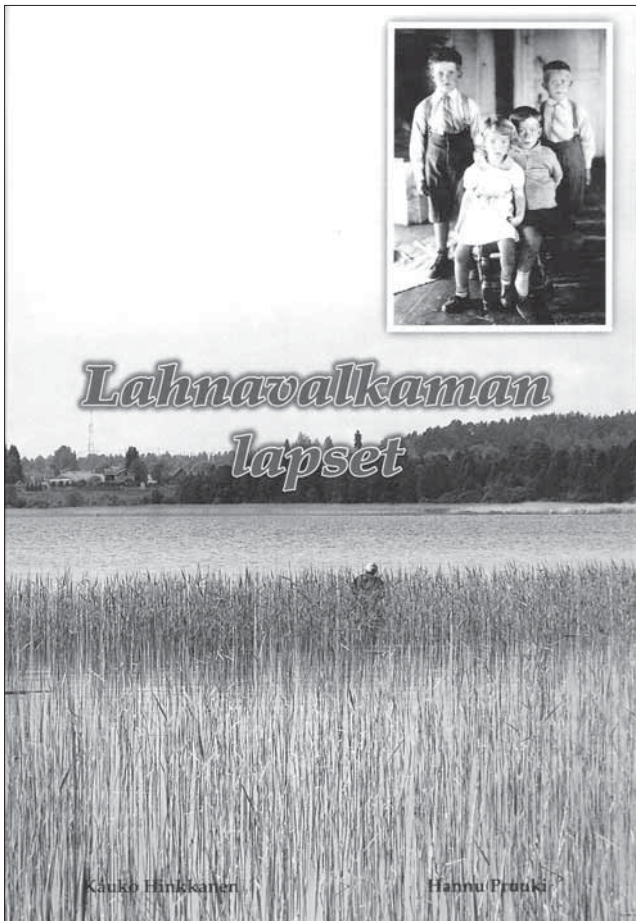
Kyläkirjojen joukkoon uutuus: Lahnavalkaman lapset

Pyhäjärveläiset kyläkirjat ovat saaneet odotetun lisäyksen. Kirjauutuus kertoo Vpl. Pyhäjärven pitäjän Lahnavalkaman kylän historiasta, taloista ja ihmisistä. Kirjan tarkoitus on yhdistää tiivis pitäjän historiatieto ja kylän tiedot siellä asuneiden ihmisten muistitietoon tavalla, joka antaisi mahdollisimman hyvän kuvan eri ajanjaksoina eläneistä isovanhemmista ja vanhemmista. Erityisesti on painotettu lapsen elämään 1900-luvun alkuvuosikymmenillä unohtamatta heidän viimeisiä kouluvuosi-
aan ennen lopullista muuttoa sodan jaloista.

Kirjassa on kuvaus taloista ennen sotia kylässä asuneista perheistä niillä tiedoilla, joita tässä vaiheessa on enää käytettävissä. Tämä työ olisi pitänyt tehdä jo vuosikymmeniä aiemmin. Muistitietoa tukee tuon ajan runsas ja aiemmin julkaisematon perhekohtainen valokuvamateriaali. Kirjassa on yli 200 valokuvaa.

Pyhäjärvi ei ollut varsinasta sotatoimialuetta. Tästä huolimatta Lahnavalkaman kylässä tapahtui mielenkiintoisia, jopa jännittäviä asioita sekä Suomen itsenäistyessä että vuosien 1939-1944 aikana. Kirjassa kerrotaan, minkälaisia elämän olosuhteita ja tunnetiloja ihminen on kokenut vaaran vuosina.

Kotiseutumatkailu on ollut mahdollista vasta 1990-luvulta lähtien. Kirjan runsas kuvitus antaa mahdollisuuden tehdä kotiseutumatkan entisille juurille Lahnavalkaman kylään ja Laatokalle. Nykynuorelle saattaa olla yllätys, miten todellisuus ja odotukset

Kotikylän raitilla. Kauko Hinkkanen (vas.), Hannu Pruuki, Markku Itäsalo ja Tuomo Hinkkanen ovat Lahnavalkaman poikia sukujuuriltaan. Taustalla metsikön laidalla oli kotoinen pihapiiri.

Koulunsa päättäneet oppilaat 1927. Vasemmalta pojat Hjalmar Haikonen, Gunnar Pekkola, Eljas Musakka, Reino Kukko, Hemmi Kähönen, Vilho Pakarinen ja Arvo Myyrä. Tytöt vasemmalta Alina Kyykkä, Eine Ihalainen, Hilja Äikiä, Elina Pakarinen, Kaarina Pusa, Tyyne Sirkiä. Taustalla opettajat Anna ja Arvi Marttila.

Kirjan myynnistä huolehtivat sen tekijät:
Kauko Hinkkanen,
puh. 0400 483993,
kauko.hinkkanen@elisanet.fi

Hannu Pruuki,
puh. 0400 945252,
hannu.pruuki@nic.fi.
Kirjan hinta on
35 euroa, postitse
lähetettynä toimitus-
kulut 5 euroa lisää.

Toukotöissä Lahnavalkaman pelloilla Kaino Tuokko. Taustalla Kähärin asuinrakennus ja navetta.

poikkeavat toisistaan. Mielikuva kotikylästä, joka on muodostunut vanhempien ja isovanhempien kertomuksista ja valokuvista, on saattanut saada kovan kolauksen todellisuuden valjetessa.

KAUKO
HINKKANEN

Äitienpäivillä Salitsanrannan kansakoululla 1925.

Mansnerus 90-vuotispäivänään 1935. Kuva kirjasta Kaunist Vpl. Pyhäjärveä, osa II.

Kuka tuns Armas Tomperin?

Minulla on isäni valokuva-albumi, jossa on oikealla oleva kuva **Armas Tomperista** ja hänen puolisoistaan. Kuva-tekstiin on merkitty, että Armas oli Raunin (isäni **Rauni Jalon**) myllärinä Pikon myllyssä.

Tiedustelin Armaksen tunteneilta, sukulaisilta ja ystäviltä voisiko saada tietoa hänen toimimisestaan Pikon myllyssä. Milloin hän oli myllärinä (myllärin apulaisena)? Missä asui silloin? Olisi myös kiintoisaa tietää hänen muista elämänvaiheistaan ja yhteyksistään Jaloihin Mont-rualla.

Minä etsin netin kautta tietoja ja löysin mielestäni hänet: Armas Tomperi (6.12.1902 - 15.2.1980) syntynyt Pyhäjärven Yläjärvellä. Onko mahdollisesti sama henkilö?

Kaikkeä muutakin Pikon myllyyn liittyvää tietoa ja valokuvia ottaisin mielelläni vastaan. Näin saisin paremmin hahmotettua isoisäni **Erik Jalon** ja hänen perheensä elämänvaiheet Pyhäjärvellä. Kun tietoa löytyy, niin ottaa yhteyttä lehden toimitukseen tai suoraan minun.

Yhteystietoni ovat:

PAAVO JALO
Puhakantie 25 49490 Neuvoton
gsm 0500 255819
email: paavo.jalo@gmail.com

Ampialan kartanon elämää

Pyhäjärvellä syntynyt **Vuokko Merjanaho** o.s. **Salpakoski** kyseli allekirjoittaneelta tietoja Käkisalmen sijaitsevasta Ampialan kartanosta. Vuokon 1902 syntynyt **Elsa**-äiti tuli aikoinaan Hämeestä sisäköksi Ampialaan ja myöhemmin avioitui Riiskassa syntyneen **Antti Salpakosken** kanssa. Äiti oli usein kertonut Ampialan tunnetuista kesävieraista ja myös usein hänen puheissaan mainittiin **Reunanen** -niminen mies. Kuka tämä Reunanen oli?

Joitakin tietoja löytyi ja laitoin ne tähän lehteen, jos vaikka joku muu voisi niitä sitten täydentää. Sortanlahdessa 1909 syntynyt **Hjördis Fagerholm** oli sisäköänä Ampialan kartanossa vuosina 1925-27. Hän kertoo muistelmissaan.

– Tulin ensimmäiseen työpaikkaani, Käkisalmen maalaiskunnassa sijaitsevaan Ampialan kartanon sisäköksi keväällä vuonna 1925. Matkustin junalla Käkisalmen asemalle, jossa minua oli vastassa avoautolla kartanon nuori isäntä **Aimo Ampiala**. Matkaa oli noin viisi kilometriä. Saavuimme Tenkalahteen ja ylitimme Tenkalahden sillan. Saavuimme kylätielle, ja pian oli edessä Pontuksen portti, jonka avasi portinvartija. Eteeni avautui kaunis koivukuja ja kohta olimme kartanon edessä, joka sijaitsee Ampialanjoen varrella. Kartano oli upea rakennus ylväine tornineen.

– Viivyin kartanossa kak-

si vuotta. Meitä oli ensin kaksikin nuorta tyttöä siellä, mutta toinen tyttö ei ollut kuin yhden kesän. Ilmoittauduin kartanon omistajalle ja emännälle, **Maria Ampialalle**. Hän otti minut ystävällisesti vastaan ja esitteli tulevan työni toivoen minun viihtyvän siellä.

Kartanossa oli emännän lisäksi hänen sukulaisensa **Helmi Koivuoksa** ja kartanon lapset nuori herra Aimo, joka haki autolla kesävieraat asemalta, sekä kaksi tytärtä, **Eeva** ja **Saara**.

Kartano oli kaunis valkoiseksi maalattu rakennus, jossa oli komea torni. Siinä oli viisi huonetta alhaalla sekä toisessa kerroksessa neljä huonetta. Ylhäällä kolmannessa kerroksessa oli kesäaikana tilat kesävieraille. Lisäksi heille oli vielä kesämökkejä.

Kartano oli täysylöspidolla kesänviettopaikkana suomalaisille taiteilijoille, joita olivat esimerkiksi **Erkki Melartin**, **Emmi Jurka**, **Jaakko Korhonen**, **Tuure Ara**, **Aku Korhonen**, **Mimmi Lähteenoja**, **Elna Helman**, **Siiri Angerkoski** ja **Arvo Valkonen**.

Kartanon isäntä **Ossi Ampiala** oli itsekin ollut lahjakas taiteilija ja Eevatyttärestä tuli kuvaamataidon opettaja Käkisalmen yhteiskouluun. Saara-tytär taas valmistui agronomiksi ja avioitui sahanomistaja **Kalle Reunasen** kanssa. Ossi Ampiala oli isäntänä myös Keuruulla, mutta kävi

Ampialan kartano vuonna 1991. Kuva: Reino Äikiä.

usein kotonaan Ampialassa. (Salitsarannan kirjassa mainitaan, että Kalle ja Saara Reunanen omistivat Golzilta ostetun puutarhatilan Salitsarannalla.)

Puutarhasta huolehti puutarhuri **Anna Kiesi** ja viljapellot olivat pehtori **Iivari Koposen** huolena. Kesäisin kartanossa oli agronomiharjoittelijoita viisi tai kuusi miestä. Kartanon pellot oli erittäin hyvin hoidetut. Myös karja oli puhdasrotuisia. Karjakkona toimi **Elina Pönni**, joka myöhemmin avioitui pehtori Koposen kanssa. Tietysti talossa oli hevosia, joita hoiti tallirenni. Karjakon apuna oli navettapiikoja.

Vieraita kävi 60-80 henkilöä joka kesäkuukausi.

Hjördis kertoo muistelmissaan tarkasti kesävieraiden päiväohjelman sekä siivouksista ja ruokailuista.

– Yksi poikkeus vakituisesta järjestyksestä oli: se oli unikeonpäivä, jolloin miehet maskeerasivat itsensä ja heillä oli vain yöpaita päällä. He herättivät torvisoitolla kaikki kello kuudelta aamulla ja juoksivat ympäri puistoa. Silloin ei viety kellekään aamukahvia huoneisiin, vaan se kaletettiin ruokasaliin.

Kartanossa oli sarrain, jossa pidettiin iltamia, tansseja ja naamiaisia. Kesävieraat toivat oman panoksensa ohjelmista, ja aina oli mukana sokea **Mansneruksen** pappi Käkisalmen ta soittamassa ihania vals-

seja sekä muuta musiikkia. Välillä oli piirileikkiäkin. Ja kun joukossa oli näyttelijöitä, saatiin aikaan myös näytelmäkerho. Näytelmiä esitettiin ainakin Korven kasvatti ja Tukkihoella. Tansseissa kävi väkeä muualtakin, ei heiltä kannettu pääsymaksua. Syksyllä ennen kesävieraiden lähtöä oli vielä karnevaalit ja ilotulitus.

Kartanossa sattui monia hauskoja tilanteita, joita Hjördis oli kirjannut. Tästä eräs niistä. Kartanon Maria-emäntä oli kovin huolissaan nuoresta komeasta Aimo-pojastaan. Sattui useasti, että Aimo-herra lähti yöjalkaan kymmenen jälkeen, kun toiset menivät puistoon kävelemään.

Maria-äiti vahti poikaansa eikä luvannut autoa muulloin kuin hänen hakiessaan junalta täysihoidolan vieraita.

Pojalla oli omat konstit. Kun kartano hiljeni, Aimo-herra lähti kaupunkiin harjoittelijapojat mukanaan. Auto työnnettiin sakilla Pontuksen portille asti. Vasta siellä käynnistettiin moottori. Portinvartija ei kannellut emännälle. Minä olin Aimo-herran uskottu, sillä aamuisin soitettiin, että kartanon isännän hattu oli siellä tai täällä, ja minun piti kertoa se herralle.

Hjödiksen tarinat ovat kuin entisajan ihanista suomalaisista elokuvista.

SALME RINTALA

Kiertokauppaa ja kulkijoita – laukkuri, munakupsa ja muut

Pyhäjärven kylissä aika ajoin nähtyjä vakiovieraita olivat Kyyrölän saviteollisuuden tunnettuja tuotteita kaupitelleen Muolaan äijät. Oli jotain erityisen mieleenpainuvaa siinä, kun he saapuivat paikalle hevosvetoisine nelipyörävankkureineen.

Kerran hyvin sateisen päivän illansuussa ajoi läpimärkä ja viluinen Muolaan mies pihaan tiedustellen kortteeria hevosellen ja itselleen. Tupaan tultuaan hän kiipesi lämpimän leivinuunin päälle loikomaan ja kuivattelemaan. Valitti viluaan ja tuumi, ettei kylmissään kielikään käännä, vaan kun ehtisi kuivua ja lämmitä, puhetta tulisi kuin mökin katolta.

Viivytyään uunilla aikansa äijä lunasti täyteen määrään lupauksensa. Kehui erityisesti emäntäänsä: oli miehellä niin hieno vaimo, että häntä täytyi säilytellä piirongin päällä. Mahtoi olla ainutlaatuinen tuo Muolaan miehen huushol-

li, jos oli esittelykin aivan omaa luokkaansa.

Vankkurien sisältämiä tuotteita, erilaisia saviesineitä, -ruukkuja ja -astioita, näkyi monen pyhäjärveläiskodin keittiössä ja ruokapöydässä. Savituotteet olivat sangen hyvin valmistettuja, kauniisti pinnoitettuja ja koristeltuja. Muis-toissani erityisasemassa ovat viilikipot sekä kookas ruukku, joka nähtävästi edelleen olisi yliveto karjalampaistin valmistamisessa, kun se uhvatalla oli helppo hoidella uuniin ja pois, ja syvällä muodollaan varmisti paistin tasaisen muhimisen. (En tosin tiedä, olisiko pyhäjärveläisten kulinaarinen oraakkeli Forsbergin Juusotästä samaan mieltä). Nykypäiviin säilyneinä Kyyrölän tuotteilla olisi aitoa antiikkiarvoa perinnäisen kotiteollisuuden näytteinä.

Muolaan äijän vankkureista olivat peräisin hyvin kauniisti muotoillut ja väritetyt keraaminen hevonen

ja lehmä. Lienen se saanut yöpymisen yhteydessä lahjaksi tai sopuhintaan. Pidin niitä todellisin aarteina ja ottaen mallia Muolaan miehen kotielämästä säilytin niitä piirongin päällä. Muiden savituotteiden mukana ne katosivat samaan Pietarin turvaamisoperaatioon, mikä nieli karjalaisten maat ja mannutkin.

Aika usein kylässä vieraili myös laukkukauppias, jolla Iivo Härköstä (?) lainatakseni oli ”selkä sumtsan painos”. Kolmikymmenluvulla voi vielä saada konkreettisen kosketuksen siihen pitkään perinteeseen, mitä Suomessa olivat edustaneet vienankarjalaiset laukkurit. Kylässä kiertäneet laukkukauppiat olivat kai paikkakunnalta tai lähialueilta kotoisin. Kun pikkupojan horisontista koko ilmiön kiintoisin puoli oli itse tavaralaukku, niin miehistä ei ole jäänyt muistikuvia.

Polkupyörä toi kevennys-

tä laukkurin urakkaan, sillä koko myyntivaraston kanto pelkkänä jalkatyönä oli kai käynyt tähteesi. Ehkä käyskentelevät jalkamiehinäkin, mene tiedä.

Hämmästyttävä määrä tavaraa mahtui kauppiaan laatikoihin, joita oli varmaan toistakymmentä sijoitettuna kehikkoon, jolta kauppias niitä nosteli pöydälle ja penkeille varastoa esitelläkseen. Laatikoista löytyi neppareista, napeista ja neuloista kirjoitustarvikkeisiin ja kevyeen kangastavaraan asti.

Varsin todennäköisesti laukkurin onnistui täydentää nimenomaan perheenäitien ompelukorien välisenä sisältöä lankarulliansa ja parsinneulojensa tarjonnalla.

Kun laukkurin liikevaihto jäi sangen suppeaksi, niin tuskin oli kauppiaan leipäkään kovin leveä, ellei ollut muuta tuloa laukun tuoton lisäksi. Ei voinut olla kovin leveä leipä silläkään mum-

molla, joka parina kesänä kiersi talosta toiseen munia osteskelemassa. Mummo kanniskeli kynnärtäpeessa kohtalaisen kookasta koria, johon hän ostoksensa sijoitti, ja jatkoi kaut-pat tehtyään taaperrustaan seuraavaan taloon.

Häntä sanottiin Koivukankaan sisäpiirissä munakupsaksi. Se ei ollut mikään haukkumanimeksi tarkoitettu, olipahan pelkästään ammattinimike, mutta kun mummo kerran kuuli sen vahingossa, niin pani pahakseen eikä ilmaantunut enää pihaan.

Ei varmaan ollut vanhalle ihmiselle helppoa kuljella koriaan kilometrikau-palla kanaloilta kauppaan, mutta mummolle lienee ollut vapaudessa vaivaantumisen mieluisampaa kuin alistuminen karuun kunnalliseen huoltosysteemiin.

Kallenkartanoa sivusi kyllä muitakin kulkijoita, joita ajan vaiheet ja aatteet panivat liikkeelle. Heitä

meni harvakseltaan huonoimpien 1930-luvun alun vuosien nälkäisistä työnhakijoista laittomasti Neuvostoliittoon suunnistaneisiin saakka. Näitä Suomen olot sosialistiseen tulevaisuuteen vaihtavia yöpyi joitain kertoja myös Koivukan-kaan tuvassa, kun vanhempieni tapoihin kuului antaa tarvitsevalle yösiija ja ateria, jos ruokaa oli.

Pikkupoika sai epämääräisiä vastauksia, kun yritti kysellä aamulla häipyneestä vieraasta. Oli kaikkien osapuolten parhaaksi, mitä harvemmat näistä vaeltajista tiesivät, ja aikuiset pitivät omana tietonaan, mitä kenties olivat matkalaisilta kuulleet.

Heidän valintansa ei varmaan ollut helppo, ja on surullista ajatella, että varsin moni suomalainen ajautui idäntielle tuolloisessa poliittisten aatteiden myllerryksessä.

ERKKI LEHTINEN

Kävelevä univormu ja muita Taubilan lahjoitusmaaisäntiä

Taubila oli aikaisemmalta nimeltään Touvila. Vuonna 1774 venäläisen Freedericks-suvun ensimmäinen lahjoitusmaaisäntä oli hovipankkiiri, paroni **Johan von Freedericks** ja saman suvun hallussa Taubila oli Suomen itsenäistymiseen asti.

Vuonna 1775 Taubilan omistajaksi tuli prikaatin-kenraali, paroni **Andrei von Freedericks**, joka oli yksi julmimmista Karjalan lahjoitusmaaisännistä. Hän aloitti pyhäjärveläisten talonpoikien olosuhteiden kurjistamisen. Talonpojat nousivat kapinaan 1785 eikä yksikään allekirjoittanut kirjallista sopimusta työvelvoitteista ja muista rasituksista. Syntyivät ns. Touvilan rettelöt, jossa oikeutta haettiin vuosikausia. Ja kun oikeutta jakoivat venäläiset tuomarit, niin talonpojat totesivat, ”Venäjälläkin on laki, mutta siellä ei ole oikeutta”. Andrei-paroni oli todella vihattu Pyhäjärvellä.

Freederickseillä oli upea talo Pietarissa Potstamtškaja 23 Pietarin pääpostin kadulla lisäkin kirkon vieressä.

Viimeinen Taubilan venäläisisäntä oli **Vladimir Borisovitsh Freedericks**, jonka isä oli tsaari **Aleksanteri II** hovissa kenraaliadjutanti. Mutta oli Vladimir Borisovitshillakin titteleitä, paroni ja kreivi, viimeisen keisari **Nikolain** hoviministeri sekä jalkaväenkenraali. Nuorena Vla-

Taubilan kartano. Kuva: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön arkisto.

dimir tunnettiin tahdikkaana paronina ja kreivinä ja Nikolai II:n hyvänä ystävänä.

Hän kävi hyvin harvoin Pyhäjärvellä ja ihmiset muistavat, ”se oli sellainen harmaapäinen vanha ukonkääppänä”. Ja aika oli todella tehnyt tehtävänsä. Hän asui Petrogradissa uhman todellisuutta ja kulkien pitkin Newskiä kaukuneessa hoviunivormussaan. Ja vanhuudenhöperö hän oli viimeisinä vuosinaan hoviministerinä.

Ehkäpä siitä syystä hänet on mainittu eräissä muistelmissa ”kävelevänä univormuna”. Kerran tämä univormu ilmoitti Nikolaille vieraan, mutta unohti ilmoittaa audienssin suomen vieraalle. Niinpä molemmat, sekä vieras että isäntä odottivat turhaan tapaamista. Toisen kerran Vladimir Borisovitsh oli menossa ikkunasta ulos luullen sitä oveksi. Ja kolmannen kerran tämä Ni-

kolain sydänystävä läimäytti keisariaan tuttavallisesti olalle kysyen ”onko sinutkin kutsuttu hänen majesteettinsa luokse huomiseksi?”.

Huominen vei paronin ja entisen hoviministerin synnyinmaahansa Suomeen, tuttuun Kauniaisten kylpylään. Kauniaisten kylpylä - Bad Grankulla oli ennen vallankumousta tsaarinen Pietarin ylimystöön kuuluville suosittu hoito- ja virkistyspaikka. Kävipä siellä Venäjän lyhytaikaisen mensevikkihallituksen johtaja **Alexander Kerenskin** hoidattamassa vaikeaa munuaissairauttaan.

Helmikuussa 1917 Petrogradissa (Pietarissa) kansa poltti eniten vihaamansa talot: poliisipiirien rakennukset, Liettuan linnan (vankila), piirioikeuden talon Liteinyillä ja hoviministeri, entisen Taubilan isännän, Freedericksin talon.

SALME RINTALA

Vanhat palstat puhuvat

Vpl. Pyhäjärvi
Vastaava toimittaja

Kun pyhäjärveläisten sankarivainajien monet viimeiset hetket ja kaatumispaikat ovat niin monelta pitäjäläiseltä jääneet tiety-mättömiin, kehottaisin lehteämme järjestämään artikkelin, jossa olisi paikka kutakin sankarivainajaa varten, vaikka yksi sankarikuolema jokaiseen lehteen. Artikkelin ylle olisi sopivaa laittaa teksti: ”He puolesta lain ja vapauden, henkensä uhrattuaan, rauhassa lepoa nauttivat, isäinsä maassa”. Tämä teksti oli Pyhäjärven vapaussodan sankaripatsaassa ja sopisi se ko. artikkelin ylle. Samaan paikkaan sopisi myöskin artikkelissa kerrotun sankarivainajan valokuva ja vapaudenristi. Näin me kauniilla tavalla kunnioittaisimme pyhäjärveläisten sankarivainajien velvoittavaa muistoa.

Kunnioittaen
H. KARTTUNEN,
Siuro

25 vuoden takaa
28.5.1985

Kiimajärven suuret kalansaaliit

Huhtikuun lehdessä oli kalajuttuja suurista lahna-saalist Pyhäjärven Kiimajärvestä. Omakohtaisena kokemuksena tiedän kertoa ainakin yhdestä v. 1937 saadusta mahtavasta Hakarannan apajasta ja pyytäjänä olivat Kaurun nuotta-artteli, joka taasen muodostui 12 osakkaasta Musakalanlahden ja Hassinmäen kylistä. Saalis oli 4700 kiloa lahnoja. Saaliista jaettiin päältä jaon osakkeille 400 kiloa ja loput vietiin Viipuriin kalakauppaan. Saatu kilohinta oli 8 markkaa, joten apajan bruttoar-

Vpl. Pyhäjärvillehti
50 vuoden takaa 24.5.1960
Kooste: Reino Äikiä

Pyhäjärven Maamiesseuran lopettamisesta

päätettiin toisen kerran tämän kuun 15 päivänä Vammalassa osuuskauppa Sastamalan ravintolassa pidetyssä kokouksessa. Kokouksen avasi Heikki Pärssinen, minkä jälkeen puheenjohtajaksi valittiin Antti Pohjolainen ja sihteeriksi Armas Kaasalainen. Kun kokouksen laillisuus oli todettu, valittiin pöytäkirjan tarkastajiksi Juho Äikiä ja Yrjö Pusa. Kun edellisessä kokouksessa oli hyväksytty seuran tilit ja myönnetty vastuuvapaus niin päätettiin nyt toisen kerran seuran purkamisesta. Annettiin selvitysmiehille Heikki Pärssiselle ja Matti Hinkkaselle ohjeet jäljellä olevia varoja koskevan luovutuskirjan laatimisesta Pyhän- Säätiölle. Samoin annettiin selvitysmiehille valtuus evakuoinnin yhteydessä pelastetun punnituskoneen myynnistä.

Tämän jälkeen pidettiin Vpl. Pyhäjärven Metsänhoito-yhdistyksen kokous, missä toimi puheenjohtajana Heikki Pärssinen ja pöytäkirjaa piti Armas Kaasalainen. Pöytäkirjantarkastajina samat kuin edellisessä kokouksessakin. Esitettiin tilit sotien jälkeiseltä ajalta ja tilintarkastajan lausunto, millä perustella myönnettiin tilintekijälle ja johtokunnalle tili- ja vastuuvapaus. Päätettiin toisen kerran yhdistyksen purkamisesta ja annettiin selvitysmiehen Armas Kaasalaisen tehtäväksi jäljellä olevien varojen luovuttaminen Pyhän- Säätiölle.

MH

voksi muodostui 34 400 markkaa. Kun tästä vähennetään kuljetuskustannukset auto ja hevoskuljetuksesta 6000 markkaa jää jaettavaksi vielä 2400 markkaa jokaisella osakkaalle. Kalat kuljetettiin viidellä hevosella Sakkolan rajalle maantien varteen, josta edelleen autolla Viipuriin.

Jokavuotinen lahnankutu oli kesäkuussa ja silloin lahnaa pyydettiin yleensä verkoilla tai rysillä. Milloin oli kylmä kesäkuu sai kudun alkua odottaa useita päiviä ja lahnoja saattoi silloinkin saada vain muuta-

mia kappaleita, joten kyllä se saalis huonoissa oloissa saattoi pieniinkin mennä.

Yhtenä päivänä saimme Äijönlahdelta 150 kpl. lahnoja verkolla. Silloin oli veneessä aivan täysi lasti. Väärälahdesta saimme kahdelta rysällä 40 kiloa, kun satuivat rysät kutupaikkaan. Lahnakutu ja kutupyynti olivat jännittäviä ja mieleen painuvia tapahtumia. Ei siinä aina pieni saalis-kaan ollut intoa lannistamassa.

ARMAS
KAASALAINEN
Huittinen

Ovat nämä henkilöt lähtöisin Noitermaasta?

Suoniemen Raittiusseura ry täyttää tänä vuonna 100 vuotta. Seuran juuret ovat Vpl. Pyhäjärvellä Noitermaan kylässä. Noitermaan Raittiusseura perustettiin siellä vuonna 1910.

Ohessa kaksi kuvaa, jotka **Raija Puranen** on löytänyt sukukansioistaan. Raija ja suku haluaisi tietää, keitä nämä henkilöt ovat eli ovatko tuttuja esimerkiksi jollekin noitermaalaisille. Kuvat kaikei liittyvät **Eemeli Purasen** sukuun.

Yhteyttä voi ottaa Pyhäjärvi-lehden toimitukseen tai Suoniemen raittiusseuraan. Terveisin

ANNE VIITALAAKSO-KAASALAINEN
raittiusseuran sihteeri

SUONIEMEN RAITTIUSSEURAAN
voi ottaa yhteyttä sähköpostilla:
suoniemenraittiusseura
(ät)gmail.com

Kauvatsan seuratalo on perinteikäs, 80-vuotias kokoontumispaikka

Keskeinen juhlapaikka jo vuoden 1954 Vpl.Pyhäjärvi-juhlilla

Silkkiuikku-lehti siteerasi vuonna 2005 Lalli-lehdessä 14.10.1930 ollutta Kauvatsan seuratalon 12.10.1930 pidetyn vihkiäisjuhlan juhlaselostusta. Seuraavassa otteita artikkelista, ja maanvilj. J. Reikon puheesta Kauvatsan seuratalon vihkiäisissä.

Kirkot ensimmäisiä yleisiä kokoontumispaikkoja

Ensimmäinen yleiskokoushuoneusto on meillä täällä Kauvatsalla, rakennettu uskonnollisissa merkeissä. Näitä kokoushuoneita s. o. kirkkoja on meillä ollut ensimmäinen Rutunan kylässä rakennettu v. 1646. Toisen nykyisen paikalle rakennettu perustettiin Yttälän kylään v. 1800. Kolmas, nykyinen kirkko on rakennettu v. 1879.

Nämä huoneustot, kuten tunnettua on rakennettu yksinomaan uskonnolliseen elämään kuuluvien toimitusten suorittamista varten, mutta sen ohella on niitä tarvittaessa ajan mittaan käytetty muihinkin tarkoituksiin. Niinpä entisäikoina vallankin, kun muita huoneustoja ei ollut, kirkkoon kutsuttaessa seurakunnan kokouksissa käsiteltiin ja päätettiin esim. köyhäinhoidosta, yleisestä järjestyksestä, kotipoltosta ym. seikoista.

Ensimmäisessä kuntakokouksessa, joka sekin muuten pidettiin kirkossa v. 1870 helmikuun 27 p:nä, ensimmäiseksi valitun kunnallislautakunnan esimiehen tehtäväksi tuli kunnantuvan hankkiminen.

Ensimmäinen kunnantupa vuonna 1870

En tiedä millä tavalla tämä ensimmäinen kunnallisissa merkeissä hankittu kunnantupa tuli hankittua, mutta hiukan hataranlainen se näyttää tulleen, koska nim. 1870 26.9. pidetyssä kuntakokouksessa jo päätettiin kunnantuvan reirauksesta seuraavaa: Nurkat riivataan, tehdään trappu porstuaan, tuplaklasit ja vinttiklasit sekä hankitaan yksi sivupöytä, kolme tuolia ja yksi penkki. V. 1877 lisättiin tähän vaatimattomaan rakennukseen kolmas huone suuruudeltaan ehkä n. 6x6 m, mitä sitten käytettiin varsinaisena kokoushuoneena kunnalla, kunnes 1910 saatiin rakennetuksi meidän nykyinen kunnantalomme.

Kun sitten 1880-luvulla aloitettiin perustaa kansakouluja ja meilläkin sellainen alkoi syksyllä 1881, toi se huoneustovaatimuksia tullessaan. Heti ensimmäi-

sen kansakoulun perustamisen jälkeen, joka aluksi oli vuokrahuoneissa Kauvatsan kylän Eskolan talossa ja sitten Lievikosken Marttilassa, kunnes v. 1885 saatiin Lähteenmäen uusi ja oma kansakouluhuoneusto, alkoi kunnassamme uusi liike ja uusi elämä. Sillä heti seuraavana vuonna perustettiin tänne nuorisoyhdistys, lähinnä tänne otetun opettajan V. Oksasen ja pappilassa silloin asuskelleen nuoren ylioppilaan E. N. Setälän alkuunpanosta ja vaikutuksesta. Kansakoulun huoneusto olemaan yhdistyksen tavallisimpina kokoushuoneina.

Tällaisena huoneustokysymys pysyikin aina vuoteen 1900 saakka, mutta silloin lähinnä Venäjältä käsin meidän valtiollisia ja kansallisia oikeuksiamme vastaan suunnatut hyökkäykset havahduttivat kansamme eri ainekset jalkeille ja silloin myöskin nuorisoseura havahtui uuteen toimintaan. Niinpä meillä 1903-1904 tienoissa eräässä Lähteenmäen koulussa pidetyssä nuorisoseuran kokouksessa silloin kauvatsalainen rautatienvirkamies O. R. Jalli uskalsikin esittää kysymyksen oman talon rakentamisesta nuorisoseuralle. Ja siksi kun nuorisokuitenkin oli herännyt toimintaan, taaskin turvauduttiin Yli-Mikolan papan auiliiseen apuun, kuten niin monta kertaa ennenkin huoneustokysymyksessä ja siinä asiassa ei suinkaan epäonnistuttukaan.

Seuratalohanke vireille

Jo viitatuista poliittisista syistä havahtuivat kansan pohjakerroksetkin. Työväestö hankki nopeasti itselleen omat kokoushuoneustonsa lähelle tätä nykyistä seurataloa ja myöhemmin toisen asemalle ja kolmannen Lievikoskelle.

Toimessa oltiin myöskin seurain taholta: Tilattiin arkkitehti J. Kekkoselta seurataloa varten piirustukset. Mutta suunnitelma oli liian komea ja suurenmoinen, niin ettei sellaista rakennusta voitu ajatellakaan tehtäväksi. Niin pyydetttiinkin rakennusmestari Huhtalaa tekemään uudet piirustukset supistetumpaan muotoon. Niiden mukaan meillä lopulta v. 1910 saatiin rakennetuksi nykyinen kunnantalo, joka siitä lähtien on saanut täyttää kaikki seuratalon vaatimukset.

Täytyy sanoa, ettei kunnantalo alunperinkään tyydyttänyt kaikkia vaatimuksia. Niinpä taaskin v. 1921 syksyllä nuorisoseuran

aloitteesta ruvettiin täydellä todella ajamaan seurataloasiaa. Pantiin m.m. keräyslistat kiertämään pitkin pitäjää ja lahjoituksia tulikin rakennusaineiden muodossa runsaasti, jopa osittain runsaammin kuin nykyiseen taloon olisi tarvittukaan. Mutta kun kun paikasta ei päästy yksimielisyyteen, niin taaskin koko homma raukesi.

Tositoiniin 1929

Taaskin 30. p:nä tammikuuta 1929 Kauvatsan suojeluskunnan vuosikokouksessa rohkeni op. J. V. Vuosio ottaa seurataloasian taas käsiteltäväksi. Asia sai osakseen kannatusta ja samalla lausuttiin se toivomus, että nuorisoseura eri osastoinen ryhtyisi puheenaolevaan taloon osakkaaksi.

Valittiin heti toimikunta asiaa perille viemään. Helmikuun 3 p:nä 1929 pidetyssä toimikuntain yhteisessä kokouksessa päätettiin vielä ottaa lähemmin selvää tonttipaikoista mahdollisimman selvän ja seikkaperäisen selvityksen saamiseksi ja panna toimeen koemerkintä lahjoituksia varten. Lahjoitussitoumuksia tehtiin taaskin aika runsaasti m. m. 3,180 m hirttä, y. m. puutavaraa runsaat määrät. Seuratalo Oy:n perustavassa kokouksessa 27.2.29 hyväksyttiin sitä varten valitun toimikunnan laatimat säännöt. Tällöin kävi mv. O. Korpela puhumassa allekirjoittaneelle tämän nykyisen tonttipaikan saamisen mahdollisuuksista ja myönteisellä tuloksella. Tiedon tästä saatuaani saattoi toimikunta nyt aivan yksimielisesti hyväksyä sekä tonttipaikan että siitä vaaditun hinnan 10,000 mk. Ostettu alue käsittää 89,5 aaria maata.

Suunnittelija kauvatsalainen rakennusmestari

Sitten kutsuttiin kauvatsalainen rakennusmestari V. Lehtinen Tampereelta yhdessä toimikunnan kanssa suunnittelemaa rakennusta ja hän sitten tekikin piirustukset.

Lopullisesti muodostetun pohjapiirustuksen tulua hyväksyttyä saatettiin syksyllä 1929 kutsua miehet talkoolla kaivamaan uuden talon perustuksia ja emännät pitämään huolta talkooväen kestitsemisestä. 5-6 päivää kestäneet perustustyön jälkeen sai kivityömies Laaksonen Kauvatsalta tehdäkseen rakennuksen sokkelin, muurien perustuksen, näyttelijän pukuhuoneen y.m. Heti perustustöiden näin valmis-

Kauvatsan seurojentalo toimii myös Pyhäjärvi-juhlien pitopaikkana. Kuva: Timo Simula.

tuttua samana syksynä tehtiin myöskin urakkakauppa rakennusmestari Lehtisen kanssa puutyöstä 32,000 mkn hinnasta.

Sitten tehtiin rakennus vielä samana talvena valmiiksi vesikattoon saakka. Töitä on valvonut rakennustoimikunta omakohtaisesti. Tonttimaan ojitus, pihamaan tasointi, istutukset y.m. on tehty talkoilla. (Lisäksi oli erilaisia urakoitsijoita mukana eri työvaiheissa). Seuratalon tähän astiset kustannukset tekevät kaikkiaan lahjoituksia ja talkootöitä lukuun ottamatta 241,900 mk.

Seuratalon lopullinen perustava kokous pidettiin 9.10. -30 ja tuli siinä valituksi johtokuntaan O. Korpela, O. Marttila, V. Kopio, V. Sipi, U. Reikko, A. Siura ja Hilda Anttila sekä varajäseniksi J.E. Vuosio, E. Mikola ja Anna Kouhi. 150,000 mkn suuruinen osakepääoma on jaettu 300 osakkeeseen á 500 mk. Näistä on suojeluskunnalla 150, nuorisoseuralla 50, Lotta Svärd-yhdistyksellä 30, torvisoittokunnalla 21, urheiluseura Pontevalla 4 ja yksityisillä 46.

Toiveista vihdoin totta

Kuntalaistemme mielissä kokonaisen neljännesvuosisadan aja kytynyt toivo on nyt toteutunut.

Me tunnemme tällä hetkellä syvää vastuunalaisuudentunnetta ensinnäkin sen suhteen, miten turvataan tämän talon taloudellinen puoli. Maksuillamat, tanssiaiset, talon vuokraaminen ulkopitäjäläisille eivät saa olla pääasiaa, eikä edes etualalla. Meidän paikkakuntalaisten on huolehdittava siitä, että talon rakennuskustannukset saadaan peitetyksi muuta tietä.

Miten turvataan sitten tämän talon kunnia ja maine. Minä vetoan tässä ensikädessä nuorisoseuraväkeen ja paikkakuntamme vanhempaan väestöön sekä paikkakuntamme sivistyneistöön ylimalkaan; minä vetoan teihin ja vetoan täydellä oikeudella juuri teihin, te Kauvatsan suojeluskuntalaiset. Ja minä vetoan teihinkin, te Kauvat-

kallettavaa tottua itsenäiseen, oikeita ja korkeita päämääriä tarkoittavaan uutteraan toimintaan, jos mielitte kerran astua ottamaan vastaan isäimme perintöä ja tämän kansan tulevia kohtaloita. Ja siinä pyrkimyksessä tulee tämä talo olemaan hyvänä apuna.

Vielä minä vetoan meidän vanhempaan väestöömme, etupäässä meidän opettajiimme, meidän sivistyneistöömme ja yleensä niihin, jotka johonkin kykenevät: tuokaamme tänne kaikkein parhaimmamme, tuokaamme se mahdollinen mitä voimme, niin ettei täällä tarvitse kärsiä henkisen ravinnon puutetta, niin ettei täällä työskentelevien tarvitse henkiseen nälkään nääntyä. Antakaamme nuorisollemme ja antakaamme kansamme parhaille pyrkimyksille sitä kannatusta ja sitä vähäistäkin tukea, minkä pystymme antamaan.

Lopuksi haluan vedota meidän yleisöömme. Tämä talo kutsuu teitä: tulkaa tänne, täällä on valoisaa, täällä on lämmintä ja täällä on lauhaa. Me tarvitsemme toisinaan innostuksen, rohkaistusta, ehkäpä varoituksenkin sanoja ja samoina päivinä me tarvitsemme kuulla toivon ja lohdutuksenkin sanoja. Me toivomme, ettei tätä taloa olisi turhan takia rakennettu.

Ja vielä lopuksi eräs seikka, joka koskee tämän talon tonttipalstaa. Tekee mieli sanoa: riisu kengät jaloistasi, sillä paikka, jossa seisot, on pyhä maa. Lieenne monelle tunnettu, että tämä pelto, joka muodostaa tämän talon tontin, on raivattu suurina nälkävuosina 1866-68 pelloksi. Jolloin työmiestä Venäjältä tuotuja jauhoja päiväpalkkana nautaan päivässä ja söi illalla päiväpalkkansa yhdellä aterialla. Tämän tontin entinen haltija onkin sen tähden erääseen kiveen tällä tontilla kirjoittanut puumerkinsä ja vuosiluvun 1868 osoittamaan tuleville sukupolville sitä lujaa maauskoa, mikä heillä oli suuresta puutteesta ja nälästä huolimatta uskaltaneensa puutteen vallitessa ruveta raivaamaan uutta peltoa karulle seudulle. Ja minä uskon että tämä kivi vielä kerran otetaan nykyisestä paikastaan, missä se nyt makaa kurassa ja liassa, kunniapaikalle johonkin ja lustalle tällä pihamaalla kertonamaan menneiden polvien toista.

Ja lopuksi kiitän kaikkia, jotka ovat tämän talon rakentamista avustaneet, kaikesta osoittamastaan uhri- mielestä.

Tekstiä vapaasti lyhennellyt ja väliotsikoinut

TUOMO HINKKANEN

Alkuperäinen teksti on luettavissa kokonaisuudessaan nettisivuilta www.kauvatsankarjalaiset.net

Kostissa Kauvatsalla

Vuoden 2010 Vpl. Pyhäjärvijuhlia odotellessa tulevat monet lapsuuden ja miksei vielä aikuisiänkin mieluisat muistot Kokemäen Kauvatsalta mieleen.

Huittisissa asuville kolmelle **Äikiän** veljekselle **Armakselle**, **Juholle** ja **Viljolle** sekä heidän perheilleen vierailut Kauvatsalle teki läheisiksi ja mieluisiksi se, että sisaruksista yksi, **Hilja**-täti asui siellä. Jo karjalassa ennen talvisoutaa Hilja avioitui Lahnaval-kaman kylästä kotoisin olevan **Arvi Hinkkasen** kanssa muuttaen miniänä miehensä kotiin. Perheen ainoa poika **Kauko** on saman ikäinen tämän muisteleman kirjoittajan kanssa eli edimme syntyi hiukan ennen talvisodan syttymistä.

Vanhaa hyvää karjalaista tapaa noudattaen sukulaiset pitivät tiivistä yhteyttä myös uusilla asuinsijoilla. Varsinkin Tapaninpäivän aikaan kokoontuva sukulaisryhmä on jäänyt meidän nuorempienkin mieleen. Veljeni **Riston** kanssa teimme kerran kesässä pari päivää kestäneen vierailumatkan Kauvatsalle. Yleensä ajoitimme tämän matkamme heinäkuuhun, sillä Hinkkasella viljeltiin jo siihen aikaan mansikkaa ja saimme muuttaman tovin syödä herkullisia isoja mansikoita vatsamme täydeltä jopa niin, että viimeisenä vierailupäivänä elimistömme jo pisti hieman vastaan tuota meille erikoista herkkua. Myöhemmin sitten meillekin tehtiin oma mansikkamaa ja monta hauskaa ja nautinnollista hetkeä saimme viettää mm. **Savolaisen Eskon** ja **Pertin** kanssa puolestaan meidän pellolla.

Matkaa Huittisista Kauvatsan Lievikoskelle on reilut 20 kilometriä ja matkamme alkoi Lauttakylän linja-autoasemalta, josta siihen aikaan ajoi Lauttakylä-Kauvatsa-Kiikoinen-Lavia linjaa Keto-Seppälän tummansininen linja-auto. Kuljettajan nimeä en muista, mutta ilmeisesti se oli **Ville**, sillä kuljettajaa kutsuttiin yleisesti Vauhti-Villeksi, sillä jos oli autossa tunnelmaa niin oli myös vauhtia.

Autosta jäimme pois Lievikosken tienhaarassa, josta auto jatkoi Kiikoisten suuntaan ja me kävelimme Sääksjärvelle johtavaa tietä. Ennen oman talon valmistumista täitimme perhe asui suuren **Marttilan** talon piharakennuksessa ja sielläkin edimme pari kertaa vierailla. Yleensä Kauko-serkkumme oli meitä pyörän kanssa vastassa. Erään kerran lähtiessämme tälle kesälomamatkalle oli ilmassa sadepilviä. Äitimme määräsi isän ostamaan meille uudet sadetakit. Siihen aikaan 1940-luvun lopulla sadetakit olivat vahvoja ja mustan värisiä. Takit puettiin jo kaupassa päällemme ja niin nousim-

Serkukset Reino ja Kauko entisen kotitalon kellarin edessä Pyhäjärven Rotjanlahdessa pari vuotta sitten.

me autoon ja vauhdikas matka alkoi. Auto oli aivan täynnä ja käytävälläkin oli paljon matkustajia seisomassa. Jossain vaiheessa takanamme seisova, hienolta vaikuttava keski-ikäinen rouva kehotti meitä poikia siirtymään hänen taakseen, koskapa uudet jo hieman kostuneet sadetakkimme haisivat niin pahalta, että hänen alkoi tehdä ns. matka pahoinvointia. Tietysti tottelimme, vaikka närkästyimmekin moisesta huomautuksesta. Kun sitten onnellisesti pääsimme Kauvatsalle ja Hinkkaselle, pyysimme tädiltämme ruskeata paperia ja narua. Teimme sadetakeista paketit ja päätimme, että ne eivät ainakaan menomatkalla haise pahalta.

Juho ja Mari Hinkkanen, vanha pariskunta, asui talon alakertaa yhdessä **Kyllikki** ja **Emil Hinkkasen** perheen kanssa. Yläkerran huonetta ja keittiön käsittävää asuntoa hallitsi Hilja ja Arvi Hinkkanen. Keittiön lattialle tehtiin meille vieraille nukkumispaikka.

Suurimman osan päiväsaajasta leikimme ulkona Kaukon kanssa. Sen muistan, että tulevien Pyhäjärvijuhlien isäntä, Kyllikin ja Eemelin poika **Tuomo**, pyöri myöskin pihamaalla. Hän oli meidän serkusten mielestä kuitenkin vielä niin pieni poika, että yritimme eksyttää hänet varsin pian joukostamme.

Aikaa myöten Hinkkasen vanhukset kuolivat ja veljekset Arvi ja Eemil jatkoivat asumista ensin yhdessä, mutta sittemmin 1960-luvun alussa Eemelin perhe osti ns. Munalan tilan Arvin jäädessä asumaan perheineen yksin alkupe- räistä tilaa. Kauko-serkkumme lähti 1957 pääkaupunkiseudulle opiskelemaan ja jäikin sitten sinne, joten serkusten vierailut tämänkin takia jäivät vähemmälle. Vierailut täitimme luona tietysti jatkuivat, mutta aikuistuessamme ne saivat toisenlaisen luonteen ja

vierailuun osallistuivat myöskin vanhempi väki.

Toimiessani pitkähkön ajan Pyhän-Säätiön asiamiehenä työasioissa sain kunnian vierailla Eemil Hinkkasen kotona useita kertoja hänen toimessaan silloisen Pyhän-Säätiön hallituksen puheenjohtajana. Puheenjohtajana Eemil toimi tomerasti. Hän kuului useita vuosia Kauvatsan kunnanvaltuustoon ja moniin lautakuntiin vielä Kauvatsan liittyttyä Kokemäkeen.

Säätiön kokoukset olivat parin, kolmen tunnin mittaisia. Kerran oppineemat kokouksen osanottajat ryhtyivät väittelemään, miten eräaseen sukunimeen liittyvä pieni väkänen erään kirjaimen kohdalla pitää kirjoittaa ja lausua. Puhuttiin siis ”aksentista”. Aikansa kuunneltuaan puheenjohtaja koputti nuijaa sanoen ”no mie ko en tiä näistä aksentiloist mittää, niin ei-kös nyt käyvä puhumaan näitä tavallissii asioi”.

Itse en ollut mukana Kauvatsalla v. 1954 pidetyissä ensimmäisissä Pyhäjärvijuhlissa. Isäni kuului

säätiön hallitustoneuvostoon ja oli mennyt jo juhla-järjestelyihin hyvissä ajoin. Lauttakylän linja-autoasemalta lähti pyhäaamuna retkiauto. Äitini myöhästyi autosta, mutta hätä ei lue lakia. Retkiauton ajaessa Keikyän kautta ja keräillessä matkan varrelta väkeä hän pääsi oikaisemaan Karhinien lossin kautta ja oli suunnilleen samoin aikoihin kirkonmäellä kuin muut retkeläiset. Tullessa pyörä pistettiin auton taakse ja matka Huittisiin taittui helposti.

Kokemäen juhlissa v. 1975 olin mukana jo juhla-järjestelyissä. Mukana olivat myös Emil ja Kyllikki Hinkkasen molemmat pojat Tuomo ja **Pentti**. Innolla pojat tekivät heille uskotut työtehtävät. Viime vuosina olen Tuomon kanssa ollut mukana yhteisissä asioissa eikä ole ollut pienintäkään syytä eksyttää Tuomoa joukosta. Tulevan kesän juhla-järjestelyt ovat Tuomo Hinkkasen johdolla hyvässä mallissa.

Nykyiset vierailut Kauvatsalle ovat muuttaneet luonnettaan. Jo 96 vuoden iän saavuttanut Hilja-täitimme viettää vanhuuden päivään Ilolan palvelutalossa ja siellä tulee pari kertaa vuodessa käytyä. Kauko-serkkumme, vaikka asuinkin vakituisesti **Pirkko**-vaimonsa kanssa Vantaalla, viettää pitkiä aikoja Kauvatsan kiinteistöillä. Siellä maaseudun rauhassa on helppo keskittyä myös kirjalliseen tuotantoon, jonka viimeisin tuote ”Lahnaval-kaman lapset” on juuri ilmestynyt painosta.

Ei aja enää vuorolinja-auto Huittisista Kauvatsan tietä, mutta kuten juhlatoimikunta on jo tiedottanutkin, juhlapaikoille on pika-vuoroilla helppo kulkea Huittisten tai Kokemäen kautta. Ja kun hyvissä ajoin huolehtii taksikuljetuksen tilaamisesta loppumatka taittuu varsin nopeasti.

REINO ÄIKIÄ

Koulupiirit ja sukukokoontumiset juhlilla

Olemme myös Kauvatsalla varautuneet erilaisten ryhmien kokoontumiseen lauantaina 17.7. klo 13-16 välisenä aikana.

Sukututkijoille olemme varanneet Leirikeskus Aittakarin salin, jonne mahtuu yli 80 henkilöä. Aittakarissa on tarjolla lounas sekä kantiinin tuotteet. Toivomme etukäteisilmoittautumista Antero Pärssille, GSM 050 570 6575.

Kauvatsan keskustassa, kirkon ja seuratalon välitörmässä läheisyydessä, on ryhmille varattu n. 8 erikokoista kokoontumistilaa. Pyydän ryhmien vetäjiä ilmoittamaan arvioituista henkilömääristä ja AV-laitteiden tarpeista Tuomo Hinkkaselle GSM 0400 440 147.

Kaikissa kokoontumispaikoissa on vähintään minikanttiini, seuratalolla on tarjolla myös lounas. Antoisia kokoontumishetkiä.

TUOMO HINKKANEN
järjestelytoimikunta

Kimppakyydillä Kauvatsalle

Huittisten Lauttakylä on Kauvatsaa lähinnä oleva vilkas linja-autoliikenteen solmupiste. Sieltä järjestetään kimppakyytejä juhlapaikalle.

Huittisiin tulee Express-busseja mm. Tampereen – Nokian suunnasta, Helsingin – Forssan suunnasta, Turusta, Raumalta ja Porista. Aikataulujen mukaan bussit ovat lähes tasatunnein Huittisissa.

Lauantai 17.7. kaikkiin tilaisuuksiin ehtii klo 12 saapuvilla, muistojeniltaan ja iltamiin klo 15 tai 16 saapuvilla busseilla.

Sunnuntain jumalanpalvelukseen ehtii klo 9 saapuvilla, ja ruokailuun ja pääjuhlaan klo 12 saapuvilla busseilla.

Matka Huittisista Kauvatsalle kestää n. 30 min. ja maksaa 5-10 euroa / henkilö.

Taksi hoitaa kuljetuksen myös takaisin Huittisiin.

Kaikki kimppakyydin tarvitsijat ottakaa yhteyttä Tuomo Hinkkanen, GSM 0400 440 147, niin järjestän edullisen kuljetuksen Kauvatsalle.

VPL Pyhäjärvijuhlat Kauvatsalla 17.-18.7.2010

Majoitustilan tarjonta paranee

Majoitustilanne Kauvatsalla ja lähistöllä on selkeästi parempi kuin alun perin on arvioitu.

Kauvatsan karjalaiset ry on vuokrannut juhlien käyttöön seurakunnan leirikeskus Aittakarin, joka sijaitsee luonnonkauniin Sääksjärven rannalla n. 9 km:n etäisyydellä Kauvatsan keskustan, Yttilän juhlapaikoista.

Aittakarissa on kohtuuhintaisia yöpymispaikkoja n. 50 hengelle pääasiassa 4 hengen huoneissa. Vajaat puolet petipaikoista on yläsängyissä.

Majoituksen hintaan sisältyy aamusauna ja runsas aamiainen. Yöpyjän tulee ottaa omat lakanat ja tyynyliinat mukaan.

Tiedusteluihin vastaa ja varauksia ottaa vastaan Hannu Pruuki GSM 0400 945 252.

Muina majoipaikkoina suosittelemme:

Anttilan tila Sonnilantie 111 32800 KOKEMÄKI Puh. 040 769 0599 n. 20 km juhlapaikoilta	Mantan saaritila Mantansaarentie 29–41 32800 KOKEMÄKI puh. 040 837 0476 n. 10 km juhlapaikoilta
Kesähotelli Tyrni Kauvatsantie 189 32800 KOKEMÄKI puh. 044 560 4758 n. 17 km juhlapaikoilta	Haapahuhdan tila Rintalammentie 84 32920 KAUVATSA puh. 040 506 1562 n. 10 km juhlapaikoilta

Tarkempia tietoja maja- ja juhlapaikoista sekä juhlaan liittyvistä asioista löydät kotisivuilta **www.kauvatsankarjalaiset.net**. Muista varata majoipaikkasi ajoissa.

Juhliin liittyviin kysymyksiin vastaa Tuomo Hinkkanen GSM 0400 440 147.

TUOMO HINKKANEN
Juhlatoimikunta

Äitienpäivän viettoa Vernitsalla 1928

Vernitsan äidit ja lapset äitienpäivänä Humalan pihassa 1928. Kuvan lähetti Leena Kannisto Toini Lappalaisen albumista.

Vanhat palstat puhuvat

Äidin neuvot

Tule mieleen oma äiti, äitihän on jokaiselle läheisin, mutta kun minä menetin äitini 20.3.1932 ollessani 12-vuotias. Hän Pulakan Anna oli rukoileva äiti, joka eli niin kuin neuvoi. Ihmisistä ei saanut puhua pahaa. Jokaisessa ihmisessä on jotakin hyvää. Iloista antajaa Jumala rakastaa ja kun antaa täytyy antaa salassa. Lepopäivä alkoi kello 18 lauantaina eikä sen jälkeen saanut enää edes silittääkään. Vain eläimet hoitaa. Ja lauantai-iltana pidettiin pikkuhartaushetki ja sunnuntai-aamuna aina kirkonmenojen aikaan milloin ei kirkkoon menty luettiin päivän teksti, rukoiltiin ja laulettiin.

Meidän pienet pojat Mikko ja Pentti kolme- ja neljävuotiaiden halu heräsi kovasti kirkkoon. Äiti silitti poikiensa päätä, otti pikkuiset syliinsä ja lohdutti sitten ”kun leppä on lehes ja papu paloil ja pienet linnut laulaa” sitten pikkupojat pääsevät kirkkoon. Meiltä kun kirkkomatkaa oli 3 km Noitermaasta Vpl. Pyhäjärven kotipitäjän kirkkoon. Kun kesä tuli

ja lämpöiset ilmat, valjasti isä Pulakan Pekka, Sirkka-hevososen kirkkokärryjen eteen ja sitten pikkupojatkin pääsivät äidin sylissä kirkkoon. Mutta minä esikoinen toki pääsin paljon useammin.

Isälläni oli tapana sanoa minulle ”olet rukousten lapsi”. Uskon sen. Muistan aina ensimmäisen päivänä aamun kun läksin kansakouluun. Äiti raotti kammarin ovea ja sanoi ”tule”. Polvistuimme yhdessä ja hän pyysi Jumalan siunausta esikoisensa koulutielle ja varjelusta elämälle. Sitten käsi äitini kädessä menimme Noitermaan kansakouluun ja opettajastani Tyyne Koposesta ei koskaan puhuttu pahaa sanaa. Opettajaa kunnioitettiin niin kuin kunnioitettiin vanhempia ihmisiä.

Elä Aura niin että olet esikuvana nuoremillesi oli äitini pyyntö kuolinvuoteellaan. Nuo äitini neuvot ja opetukset ja rukoukset kantavat yhä. Tunnustan nöyrästi en ole esikuvana mutta oman äitini kuva säilyy kirkkaana johtotähtenä.

AURA-MARIA

25 vuoden takaa
28.5.1985
Äitienpäivänä 1985

SASTAMALAN SEUDUN MUSEO

on avoinna toukokuusta elokuuhun keskiviikkoisin klo 12-18 ja torstaista sunnuntaihin klo 12-16.
Muina aikoina sopimuksen mukaan.

Kädentaidot Vpl. Pyhäjärvellä -näyttely on esillä vuonna 2010.

Opastusvarauksissa ja ym. tied. yhteys: Maria Pietilä, museonjohtaja p. (03) 5213 4554
Maria.Pietila@sastamala.fi
Sastamalan seudun Museo
Jaatsinkatu 2 38210 Sastamala

Pyhäjärvi-tuotteita LAHJAKSI

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki.** 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkua ajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

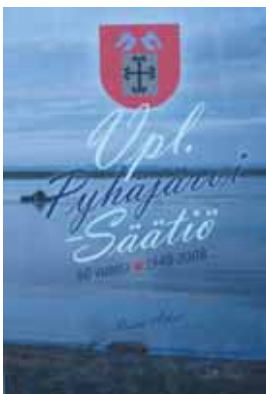
* **Isännänviiri** (suunnittelu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut

* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunnittelu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 40 euroa + postikulut.

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi v. 1989** ilmestynyttä kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämme sekä murre-sanasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

* **Kari Uusitalo ja Mauri Vanhanen Kaiku-urheiluseuran historiikki.** Hinta 10 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiamies** Pirjo Kiiala puh. 044-2815047 pirjo.kiiala@luukku.com

Järjestämme kotiseutumatkoja Pyhäjärvelle ja myös muita Karjalan retkiä

Hoidamme kaikki matkajärjestelyt: viisumit, kuljetukset sekä hotelli- ja ruokailupalvelut. Kysy tarjoustamme!

MatkaPutus, Bussiyhtiö Putus Oy
Koukkarintie 10, 21870 RIIHIKOSKI
Puh. 0400 226 285 tai 050 5709630
myynti@matkaputus.inet.fi

TAPAHTUMAKALENTERI

Karjalaiset Laulujuhlat Helsingissä. Kysy busseja ja majoitusta seuraavilta Pirkanmaalta: - Nokialta, 19.-20.06., Pekka Nyman 040-7161454. - Tampereelta, 19.-20.06., Seija Ahomäki 040-8471216. - Tampereelta, 19.-20.06., Ritva Surakka 040-7395282. - Vesilahti - Lempäälä - Tampere, sunnuntai 20.06., Markku Nuora 0400-637730, Hannu Turkinen 040-5814398, Eero Pilvinie mi 040-7089213. Toimi nopeasti, paikkoja rajoitetusti.

KALLE PAKARINEN SUKUSEMINAARIN PÄÄLUENNOITSIJANA Kouvatsan Vpl Pyhäjärvi-juhlilla lauantaina 17.07.2010. Ohjelmasta tarkemmin kesäkuun lehdessä. Varaapa aikasi ja kaivale sukutietojasi.

Terveisin Antero Pärssinen

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti

tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!
Soita p. 040 730 2622

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunisti Vpl Pyhäjärveä**. osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: larjava@gmail.com tai 050 3425027
Saatavana myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja

Vaakunapaitoja, dokumenttielokuvaa Muistojen järvi ja seuran historiikkia on edelleen saatavana. Hanki edullisesti esim. matkaryhmällesi tai sukkokokoukseen osallistujille yhdistävä Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita! Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparsinen@gmail.com tai Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi

Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvala ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua, erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy joko valkoisena tai helmenharmaana, koot S, M, L, XL, XXL ja XXXL, hinta 12 eur/kpl, jos tilaat kerralla 10 paitaa saat ne yhteishintaan 100 eur. Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, jäljellä DVD-versiota rajoitettu määrä 20 eur/kpl. Vpl Pyhäjärvi-seuran 50-vuotishistoriikki, erikoistarjouksena 10 eur/kpl. Postitettaviin lähetyksiin lisätään postituskulut, noudosta Karjalatalolta voi sopia (ei kuluja).

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry.

Pyhäjärvi-lehden seuraava numero:
ilmestyy kesäkuussa,
aineistojen pitää olla toimituksessa
viimeistään su 13.6. 2010 mennessä.

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Antero Pärssinen, Salme Rintala ja Marjo Ristilä-Toikka.

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja Rautasementtie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 22%